

เรื่องแหลมอินโดจีนสมัยโบราณ

บท ๑ และ ๒

พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ

พระยาเกษตรหิรัญรักษ์ (อุ่ม ควานเสน)

ณ เมรุหลวงวัดเทพศิรินทราวาส

วันที่ ๔ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๗๒

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ กรุงเทพบรรณาคาร สี่กั๊กพระยาศรี พระนคร

ขุนวาทีทุรารักษ์ ผู้พิมพ์โฆษณา

พ. ศ. ๒๔๗๒

ทะเบียน

ห้องสมุดพุทธสมาคม
จังหวัดนครราชสีมา

หอสมุดแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ ร.๙ นครราชสีมา

เรื่องแหล่มอินโดจีนสมัยโบราณ

หอสมุดแห่งชาติ
๒๔ พ.ย. 2532
กรมศิลปากร

บท ๑ และ ๒

พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ
พระยาเกษตรหิรัญรักษ์ (อุ่ม ควานเสน)
ณ เมรุหลวงวัดเทพศิรินทราวาส
วันที่ ๕ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๒

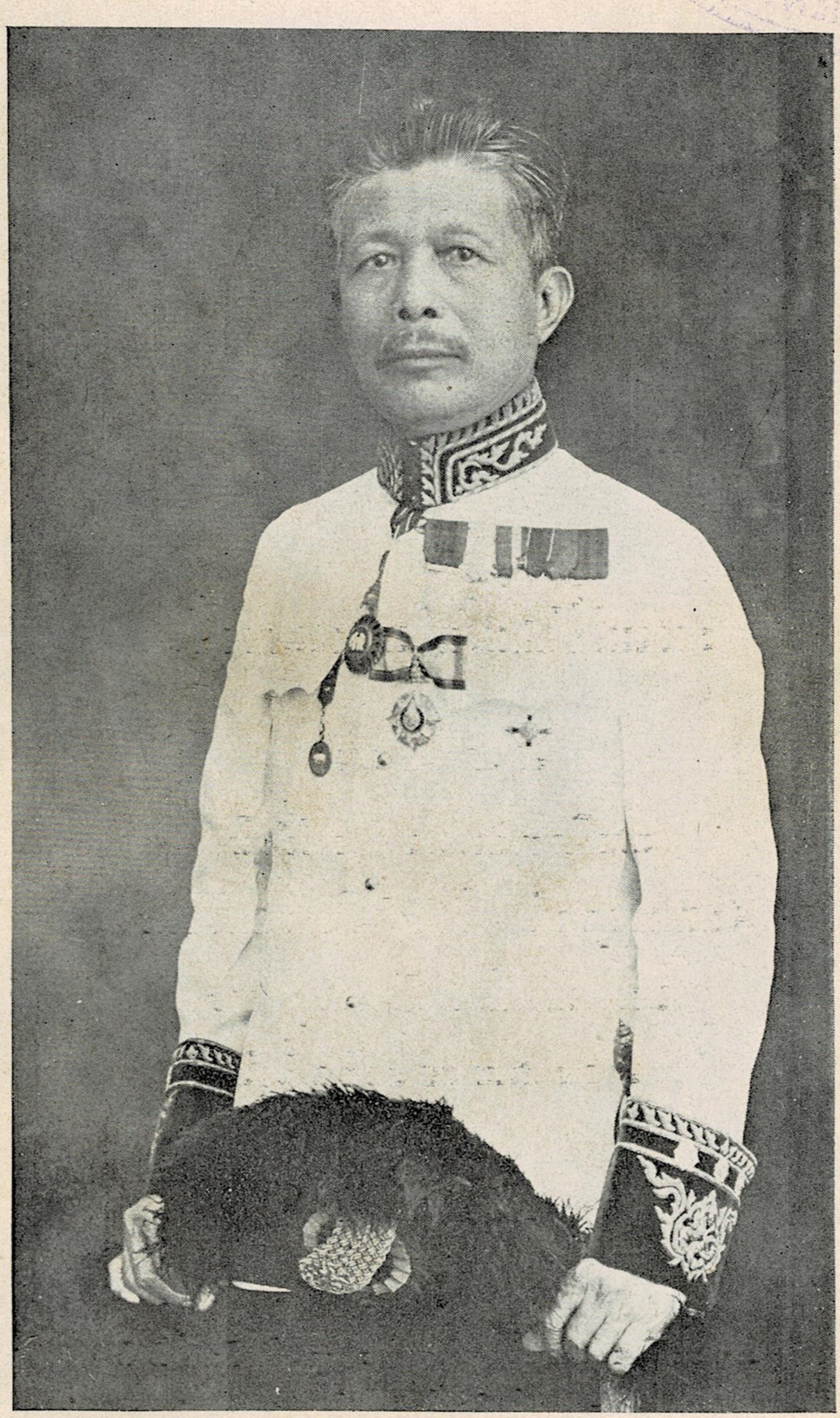
พิมพ์ที่โรงพิมพ์ กรุงเทพบรรณาคาร สี่กั๊กพระยาศรี พระนคร
ขุนวาทีทุรารักษ์ ผู้พิมพ์โฆษณา
พ. ศ. ๒๔๙๒

เลขหิ้ง เฟิ่งสือหยาอา

เลขหมู่ 959
©1975 ร.ส.

ห้องสมุดกลาง 4.84.ง. 18941

หอสมุดแห่งชาติ

พระยาเกษตรหิรัญรักษ์ (อุ่ม คุวานเสน)

ชาตะ ๒๔๐๕ มรณะ ๒๔๘๑

ปีตานุสร

คุณพ่อของลูกล่วงลับไปสู่ปรโลกเสียแล้วเมื่อเวลา ๕.๓๐ น. วันที่ ๑๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๑ ทิ้งให้ลูกๆ ต้องได้รับความเศร้าโศกด้วยความอาลัยรัก และต้องเผชิญกับโลกด้วยความว้าเหว่ตามลำพัง แม้จะรู้อยู่อย่างแจ่มแจ้งแล้วว่าความตายเป็นของธรรมดา แต่กระนั้นลูกก็ยังหักไม่หาย ความเศร้าโศกแห้งใจย่อมเกิดแก่ลูกอยู่ร่ำไป เมื่อลูกได้รำลึกถึงพระคุณที่ได้ให้กำเนิดและเลี้ยงดูมาแต่น้อยคุ้มใหญ่ ลูกๆ ได้พึ่งบารมีคุณพ่ออยู่ด้วยความสุขกายและสุขใจ ประหนึ่งร่มโพธิร่มไทร บัดนี้คุณพ่อของลูกได้จากไปแล้ว จากลูกไปอย่างไม่มีวันจะได้พบได้เห็นอีก ถ้าโลกหน้ามีจริงอย่างที่กล่าวกันแล้ว ลูกขออธิษฐานให้ได้ไปพบกับคุณพ่อของลูกทุกๆ ชาติไป

เรื่องการบุญสุนทร์ทาน คุณพ่อเป็นพุทธมามกะที่เคร่งครัดในพระพุทธศาสนา ได้อุปสมบทที่วัดศรีอำมาตย์ และย้ายมาจำพรรษาที่วัดตรีทศเทพเป็นเวลา ๓ พรรษา เมื่อลาอุปสมบทออกมาก็เพียรประกอบการบุญกุศลเรื่อยมาจนถึงแก่กรรม นับแต่ พ.ศ. ๒๔๓๖ ได้จัดให้มีสังฆทานในวันขึ้น ๙ ค่ำ และแรม ๑ ค่ำ เสมอเป็นนิจมา ถึงตราบเท่าวันสิ้นอายุของคุณพ่อ นับเป็นเวลา ๔๕ ปี กับได้ให้มีการใส่บาตร์พระเป็นจำนวนวันละร้อยเศษ

เรื่อยมานับเป็นเวลา ๔๐ ปีเศษ จนเป็นที่รู้จักมักคุ้นในบรรดาพระภิกษุสงฆ์ทั้งหลาย เมื่อคุณพ่อได้จัดการแปลสูตรลูกคิดภาษาจีนขึ้นเป็นภาษาไทย ก็ได้ให้พิมพ์ขึ้นแจกถวายพร้อมกับจตุปัจจัยในวันสังฆทาน นอกจากนี้ถ้าผู้ใดอยากเรียนลูกคิดมาสมัครเรียนที่บ้าน คุณพ่อก็สอนให้ หรือถ้าเป็นพระภิกษุสงฆ์องค์ใดอยากเรียน แต่มาไม่สะดวก ต่อให้ไกลเท่าไกล คุณพ่อก็พยายามไปแจกวิทยาทานของท่านจนถึงที่อยู่ของพระภิกษุองค์นั้นจนได้

ทานอีกอย่างหนึ่งของคุณพ่อ คือเรื่องการแจกยา ผู้ที่เจ็บไข้ไม่ว่าจะเป็นพระภิกษุหรือคฤหัสถ์รักษาด้วยยาอันไม่ห่าย หรือว่าขาดแคลนเงินจะไปซื้อยาบำบัดโรค คุณพ่อก็แจกยาขนานหนึ่งชื่อยาพฤฒาเถลง เป็นยาซึ่งต้องลงทุนลงแรงทำเป็นอันมาก แจกเป็นทาน ผู้ใดหายจากเจ็บไข้ จะตอบแทนด้วยเงินก็ไม่ยอมรับ เดชะบุญกุศลผลทาน ผู้ใดรับประทานยานี้เข้าไปก็หายโรคภัยเกือบทุกราย

คุณพ่อเป็นผู้ที่ถือมั่นในคุณพระรัตนตรัย จนได้ตรึกตรองดูเห็นว่า สาธุชนพุทธบริษัทควรทำความเข้าใจในไตรสรณาคมน์ให้ทราบซึ้ง อย่าสักแต่ว่าตามเขาไปโดยเห็นพระไตรรัตน์เป็นรูปธรรม คือเมื่อกล่าวว่า พุทฺธํ สรณํ คจฺฉามิ ก็ให้คิดถึงความที่ท่านตรัสรู้ดีรู้ชอบ มิใช่คิดถึงแต่รูปองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า หรือคิดถึงแต่รูปปั้นของพระพุทธองค์ ธมฺมํ สรณํ คจฺฉามิ ก็ให้

คิดถึงคุณความดีและรสแห่งพระธรรม มิใช่คิดถึงแต่ใบลานและคัมภีร์ อันเป็นแผ่นจารึกเนื้อพระธรรมวิเศษ สงฺฆ์ สรณ์ คจฺฉามิ ก็ให้คิดถึงความที่ท่านปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ ตามพระธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า มิใช่คิดถึงแต่พระภิกษุที่ครองผ้ากาสาวพัตถ์ แม้ในสมัยพุทธกาล พระวักกลิ พระพุทธสาวกองค์หนึ่ง เฝ้าแต่จ้องดูพระรูปพระโฉมของพระพุทธเจ้า พระพุทธองค์ยังทรงตำหนิและประทานพระพุทโธวาทความว่า “นี่แน่ะ วักกลิ ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นได้ชื่อว่าเห็นเรา ผู้ใดเห็นเรา ผู้นั้นได้ชื่อว่าเห็นธรรม” พระวักกลิเปลี่ยนความคิด จึงได้สำเร็จพระอรหัตตผล คุณพ่อมาคิดได้ดังนี้ จึงพยายามตีความหมายของพระไตรรัตน์ออกเป็นข้อความที่ง่ายและซึ้ง เพื่อให้คนพยายามประพฤติตามมิให้กล่าวตาม ๆ กันไปเป็นคาถาเพื่อการบุญหรือความขลังเท่านั้น และเพื่อคนที่ยังหลงเข้าใจผิด จักได้มุ่งไปหาพระธรรมให้ได้ประโยชน์มากขึ้น

ใจความที่ขยายออกมาเป็นดังนี้

พุทฺธ์ สรณ์ คจฺฉามิ – ความรู้สว่างแจ้งของข้าพเจ้า ตามคำสอนของพระผู้มีพระภาค เป็นที่พึ่ง เป็นเครื่องกำจัดภัยจริง

ธมฺม์ สรณ์ คจฺฉามิ – ตามความจำได้หมายรู้ในพระธรรมที่ตรัสดีแล้ว ของพระผู้มีพระภาค ข้าพเจ้าจะปฏิบัติต่อไปเป็นที่พึ่ง เป็นเครื่องกำจัดภัยจริง

สงฺฆ์ สรณ์ คจฺฉามิ – ตามความรู้จากคำสอนของพระผู้มีพระภาค ข้าพเจ้าจะปฏิบัติเพื่อรู้ ข้าพเจ้าจะปฏิบัติดี ข้าพเจ้าจะปฏิบัติตรง ข้าพเจ้าจะปฏิบัติเพื่อธรรมวิเศษ อย่างพระอริยสงฆ์ เป็นที่พึ่ง เป็นเครื่องกำจัดภัยจริง

นี่เป็นข้อความที่ตออกมาให้เป็นนามธรรมอย่างง่าย เพื่อเป็นเครื่องสังวรณ์ เตือนจิตต์ ให้พุทธมามกะทำความดีมากขึ้น คุณพ่อศรัทธาแก่กล้า จนถึงกับพิมพ์เที่ยวแจกในบรรดาผู้ที่รู้จัก บุญและทานที่คุณพ่อได้ประกอบขึ้นเมื่อมีชีวิต ที่ลูกได้กล่าวอ้างมานี้ พระภิกษุสงฆ์และสาธุชนทั้งหลายที่ได้เคยติดต่อกับคุณพ่อ ย่อมเป็นพะยานให้ลูกได้เป็นอย่างดี

ในหน้าที่ราชการ คุณพ่อสมัครเข้ารับราชการ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๓๒ พอถึงปี พ.ศ. ๒๔๖๕ กราบถวายบังคมลาออกรับพระราชทานเบี้ยบำนาญ นับเป็นเวลาราชการ ๓๗ ปี เมื่อวันที่ ๒๐/๕/๕๔ ได้รับพระราชทานยศบรรดาศักดิ์เป็นรองอำมาตย์เอก ๔/๘/๕๔ เป็นอำมาตย์ตรี ๒๓/๑/๕๗ เป็นอำมาตย์โท ๒๐/๙/๖๒ เป็นอำมาตย์เอก

วันที่ ๑/๒/๔๘ ได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นขุนวิหกรณ์บรรณกิจ ๔/๔/๕๓ เป็นหลวงเกษตร์หิรัญรักษ์ ๒๕/๗/๕๖ เป็นพระเกษตร์หิรัญรักษ์ ๒๔/๗/๖๐ เป็นพระยาเกษตร์หิรัญรักษ์

เครื่องราชอิสริยาภรณ์ และสิ่งต่าง ๆ ที่ได้รับพระราชทาน

มี ครั้งที่ ๑ พ.ศ. ๒๔๓๖ เหรียญรัชฎาภิเศก ครั้งที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๔๐ เหรียญประพาศยุโรป ครั้งที่ ๓ พ.ศ. ๒๔๕๐ เหรียญรัชมงคล ครั้งที่ ๔ พ.ศ. ๒๔๕๑ เหรียญรัชมังคลาภิเศก ครั้งที่ ๕ พ.ศ. ๒๔๕๓ เหรียญงานพระเมรุ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชชกาลที่ ๕ ครั้งที่ ๖ พ.ศ. ๒๔๕๔ เหรียญราชาภิเศก ครั้งที่ ๗ วันที่ ๑๐/๙/๒๔๕๔ ตราเบ็ญจมาภรณ์ ช้างเผือก ครั้งที่ ๘ พ.ศ. ๒๔๕๖ เหรียญสหชาติ ของสมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ครั้งที่ ๕ วันที่ ๓๐/๕/๒๔๕๘ เหรียญจักรพรรดิ ครั้งที่ ๑๐ วันที่ ๓๐/๕/๒๔๕๘ ตราตริตาภรณ์ มงกุฎสยาม ครั้งที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๔๖๓ เหรียญที่ระลึกในงานพระเมรุ สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ ครั้งที่ ๑๒ วันที่ ๒๕/๙/๒๔๖๓ ตรา ตริตราภรณ์ ช้างเผือก

ระหว่างรับราชการ ๓๗ ปี คุณพ่อเป็นข้าราชการที่ซื่อตรง ทำงานอยู่ในหน้าที่เจ้ากรมบัญชี กระทรวงเกษตราธิการเรื่อยมา ตลอดเวลารับราชการ ในหน้าที่การเงิน การเงินไม่เคยบกพร่อง การงานไม่เคยเป็นที่ด่างพร้อยมัวหมองประการใด คุณพ่อจึงเป็นเจ้ากรมบัญชีที่มีฐานะพอมีพอใช้อยู่ตลอดเวลา เมื่อเป็นผู้น้อย คุณพ่อก็ได้รับความไว้วางใจในหน้าที่ราชการจากผู้ใหญ่ทุก ๆ ท่าน ที่มาเป็นนาย เมื่อเป็นหัวหน้าควบคุมข้าราชการ คุณพ่อก็ได้รับความนิยมนับถือรักใคร่ด้วยน้ำใสใจ จริง จาก ผู้ที่อยู่ภายใต้ บังคับบัญชาทั่วหน้า ทั้งนี้ก็เพราะความซื่อสัตย์สุจริต ความมีไหวพริบ

ในหน้าที่ราชการ ความยุติธรรมโอบอ้อมอารีสม่ำเสมอต่อผู้น้อยนั่นเอง

คุณพ่อได้รับหน้าที่ราชการเป็นเจ้ากรมบัญชี กระทรวงเกษตราธิการ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๔ เวลานั้นอายุได้ ๓๘ ปี ตั้งแต่ยังเป็น นายอุ่ม คุวานเสน รับพระราชทานเงินเดือน ๔๐๐ บาท ผู้ที่ยังไม่ได้รับพระราชทานยศและบรรดาศักดิ์ รับราชการในตำแหน่งเจ้ากรม ของกระทรวงใหญ่เช่นนี้ ในสมัยนี้ไม่เป็นของแปลก แต่ในสมัยก่อนคงหาได้ไม่ง่ายนัก ต่อมาอีก ๔ ปีจึงได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์ คุณพ่อเคยเล่าเสมอถึงงานชิ้นเอกที่ท่านได้ทำไว้ ให้เป็นประโยชน์ทั้งทางฝ่ายราชการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และทั้งทางฝ่ายชื่อเสียงและโชคชะตาของท่านข้าราชการผู้หนึ่งซึ่งทำงานอยู่เหนือท่าน คือข้าราชการผู้นั้นได้จับจ่ายเงินของกระทรวงไปโดยสุจริต เป็นเงินจำนวนนับหมื่นแต่ด้วยความพลั้งเผลอ ประกอบด้วยกิจการงานในสมัยก่อนยังไม่เรียบร้อยเหมือนปัจจุบัน จึงหาหลักฐานของการจับจ่ายเงินมาประกอบกับจำนวนเงินมิได้ แม้จะทำไปโดยสุจริต แต่เมื่อผู้มาสำรวจพบเงินก้อนใหญ่หมดไปโดยปราศจากบัญชีอันเป็นหลักฐานเช่นนี้ เคราะห์กรรมก็ต้องตกอยู่แก่ข้าราชการผู้นั้น ด้วยความสามารถและความพยายามของคุณพ่อ ท่านได้พยายามชำระสะสาง สืบสาวเรื่องราวค้นบัญชี อยู่เป็นเวลาไม่น้อย หาหลักฐานมาประกอบจนสำเร็จ ได้จำนวนเงินครบทุกๆ บาท ข้าราช

การผู้นั้นก็หมดมลทิน ด้วยอาศัยความพยายามของคุณพ่อ คุณพ่อยังคงปลื้มใจในงานอันนี้ของท่านเสมอมา

ในฐานะที่เป็นบิดา คุณพ่อได้พยายามอบรมสั่งสอนลูก ๆ ให้เป็นพลเมืองดี จัดการส่งไปศึกษาเล่าเรียนใน ร.ร. ที่มีชื่อเสียงทุก ๆ คน ลก ๆ ต่างกอบโกยความรู้เอาตามกำลังสติปัญญาแห่งตน ๆ ผู้ใดกำลังมากก็กอบเอาได้มาก ผู้ใดกำลังน้อยก็กอบเอาได้น้อย คุณพ่อยังได้พร่ำสอนลูกอยู่เสมอถึงเรื่องการทำความดีและเรื่องความกตัญญูกตเวทีเป็นคุณธรรมสำคัญของมนุษย์ คุณพ่อทำความดีต่อทุก ๆ คนเพื่อการบุญ มิได้นึกถึงคุณเป็นเครื่องตอบแทน ผู้ใดนึกถึงคุณท่านก็เป็นความดีของผู้นั้นเอง ถ้าไม่คิดก็เป็นส่วนตัวของเขา ท่านมิได้เก็บเอามาน้อยใจเลย สำหรับตัวท่านแล้วก็ตั้งหน้าทำบุญกุศลความดีอยู่เรื่อย ๆ ไป ไม่ว่าจะทำบุญที่ไหน คุณพ่อต้องมาชวนลูกให้ทำบุญร่วมกับท่านทุกครั้ง เผื่อว่าได้ทำบุญกุศลร่วมกัน จะได้ไปเกิดเป็นพ่อลูกกันอีกในชาติหน้า ซ้ายังกำชับลูกเป็นนักหนา ให้เพียรทำกุศลตามรอยของท่าน เรื่องนี้ลูกได้รับสัญญากับคุณพ่อแล้ว และมั่นใจเสมอที่จะรักษาคำสัญญาอันนั้น ลูกจะทำบุญกุศลอย่างคุณพ่อ แม้จะไม่สามารถทำได้มากมายเท่าคุณพ่อ ลูกก็จะพยายามทำตามกำลังที่จะทำได้

อุปการคุณต่าง ๆ นี้ คุณพ่อมิได้แจกจ่ายแต่ฉะเพาะบุตรญาติทั้งหลายทั้งสนิทและห่าง มิตรสหายต่างก็ได้รับความอุปการทั่วหน้า ใครอัตคัดขาดแคลน หรือเดือดร้อนมา ถ้าเขาเหล่า

นั้นมุ่งหน้าเข้ามาขอความช่วยเหลือแล้ว คุณพ่อต้องวิ่งเต้นช่วยเหลือให้จนสำเร็จ หรือมิฉะนั้นก็จนเต็มความสามารถทุกครั้ง

คุณพ่อเป็นคนแข็งแรงอยู่เรื่อยมาจนเข้าเขตตชรา มาเมื่อเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๔๘๐ คุณพ่อล้มเจ็บลงด้วยโรคหัวใจพิการ ทำให้ไตพลอยทำงานไม่สะดวกไปด้วย ซ้ำยังมีโรคปอดบวมเข้ามาแซกอีก ได้พยาบาลกันอย่างแข็งแรง จนคุณพ่อเองก็นึกว่าจะไม่รอด แต่กลับรอดขึ้นมาและหายเป็นปกติด้วยความสามารถของนายแพทย์และผู้พยาบาล แต่นั้นมาคุณพ่อก็อ่อนแอลงไปกว่าเดิม ทั้งร่างกายก็ทรุดโทรมลงด้วย พอถึงวันที่ ๑๐ มีนาคม พ.ศ. ๒๔๘๑ โรคหัวใจกลับกำเริบ มีอาการสอึกและกระสับกระส่ายกระวนกระวายเป็นกำลัง แต่ได้อาศัยธรรมอันเป็นทุนประจำ ทำให้คุณพ่อข่มทุกขเวทนารมณ์ลงไปได้ ในระหว่างที่ล้มเจ็บไปไหนไม่ได้อยู่ ๖ วัน อาการเหลือกำลังนายแพทย์ที่จะเยียวยาได้ จึงถึงแก่กรรมด้วยอาการสงบ เช่นผู้ที่ไปดี ที่บ้านเลขที่ ๑๗๒๘ ตรอกภาณุมาศ อายุ ๗๕ ปี ๑๐ เดือน ๑๗ วัน

คุณพ่อมีบุตร ๗ คน คือ

๑. นางสาวลัภ คุวานเสน
๒. นางวรเวทย์พิสิฐ (เนื่ออ่อน ศิวะศริยานนท์)
๓. นางสาวบุญเผื่อ คุวานเสน
๔. นางสาวอุบล คุวานเสน
๕. นายจุไร คุวานเสน

๖. นายกำจัด ควานเสน
๗. นายสุวัฒน์ ควานเสน

พระท่านมาเทศน์พรรณนาคุณของคุณพ่อ มีใจความดังนี้ “ท่านเจ้าคุณเป็นผู้ที่สมบูรณ์ด้วยคุณสมบัติประกอบด้วยจรรยานุวัตร เป็นที่น่าเคารพนับถือของชนทั้งหลาย อุตส่าห์มั่นอยู่ในธรรมเป็นอย่างดี มีพรหมวิหารธรรมประจำใจอยู่เสมอ คอมเมตตากรุณาต่อบุตรหลานและบุคคลทั่วไปตลอดถึงสัตว์ทุกจำพวก มีอัธยาศัยโอบอ้อมอารีเออเฟื้อเผื่อแผ่เจือจาน มีมรรยาทอันอ่อนโยนเป็นมัชฌสมาจารน่าเลื่อมใส เมื่อท่านยังดำรงชีวิตอยู่ก็เป็นที่พึ่งพำนักของบุตรหลานบริวารชนทั้งหลายเป็นอย่างดี พวกบุตรหลานต่างก็พากันได้รับความสุขกายสบายจิตต์ ด้วยความหน้าชื่นตาบานทั่วกัน เมื่อท่านทำกาลกริยาล่วงลับไปเสียในเวลาอายุของท่านเข้าเขตต์ปัจฉิมวัยแล้วเช่นนี้ก็ดี แต่ก็เพราะคุณสมบัติอันดีงามของท่านนั้น ได้ฝังอยู่ในจิตต์ใจของบุตรหลานอย่างไม่ลืมเลือนเสื่อมคลาย จึงเป็นที่ตั้งแห่งความอาลัยเสียดาย ต่างพากันมุ่งหมายจะให้ท่านดำรงชีพอยู่ต่อไปอีก แต่ก็ไม่สามารถจะให้เป็นไปได้สมประสงค์

“อนึ่งท่านเจ้าคุณท่านเป็นผู้หนักแน่นอยู่ในธรรมอันเป็นหลักสำคัญของพระพุทธศาสนา และของวิญญูชน เป็นผู้ไม่ประมาท ประกอบด้วยศรัทธาและศีล เชื่อมั่นต่อคุณพระรัตนตรัย ไม่มีความครั่นคร้ามต่อมรณภัยอันเป็นกาลที่สุดของชีวิต

ตั้งหน้าบำเพ็ญกุศล ประพฤติตนอยู่ในทางกัลยาณสัมมาปฏิบัติ ไม่ถอยหลัง จนถึงอวสานแห่งกาลเป็นที่สุดแห่งชีวิตของท่าน"

สาธุ ข้อความเหล่านี้เป็นความจริงแท้ ไม่เพียงแต่เป็นคำสดุดีผู้ตายตามประเพณีเลย เดชะผลบุญที่คุณพ่อได้ทำไว้ในชาตินี้ รวมกับส่วนน้อยของลูก ๆ ที่ทำอุทิศเพื่อคุณพ่อ ไม่ว่าจะอยู่สารทิศใดหรือโลกใด ขอกุศลกรรมนี้จงเป็นผลส่งไปถึงคุณพ่อ ถ้าแม้นทำดีแล้วได้ไปเกิดบนสวรรค์ ขอผลบุญนี้จงบันดาลให้คุณพ่อได้ไปประสพสุขในแดนสวรรค์ชั้นสุขาวดี ถ้าแม้นมีการเวียนว่ายตายเกิด ก็ขอให้คุณพ่อได้ไปถือกำเนิดในตระกูลที่ดี มีศีลธรรมประจำใจ ขอให้คุณพ่อได้มีอุปนิสสัยอันเป็นปัจจัยให้ถึงพระนิพพานยอดบรมสุข คือความศูนย์สิ้นแห่งการเวียนว่ายตายเกิด เทอญ.

ด้วยความเคารพอย่างสูงของลูก

อุบล คุวานเสน

๑ มิถุนายน ๒๔๙๒

คำนำ

เรื่องราวเก่าแก่ของประเทศชาติ เป็นสิ่งที่ควรรู้อย่างยิ่ง เพราะ "คนเป็นต้องการรู้เรื่องอดีตของตน เพื่อเป็นลูกกุญแจเรื่องปัจจุบัน คนใดไม่รู้ก็คือผู้ที่ตายแล้ว" แต่ที่จะรู้เรื่องเก่าของเรา จำเป็นต้องรู้เรื่องเก่าของเพื่อนบ้านด้วย เรารู้เรื่องเก่าของเพื่อนบ้านได้มากเพียงใด เราก็รู้เรื่องของเราเองได้มากเพียงนั้น

เรื่องเก่าแก่ของประเทศชาติต่าง ๆ ในตอนเริ่มแรกสมัยดึกดำบรรพ์ มักเป็นชะนิดตำนานมีนิยายนิทานแซก ซึ่งทรงจำและเล่าสืบต่อปากกันมา จนในที่สุดจดหรือแต่งเป็นหนังสือขึ้นไว้ ตำนานเหล่านี้ แม้ชั้นเดิมจะมีความจริงอยู่มาก แต่เมื่อต่อปากกันมาหลายชั่วคน และเป็นเวลาล่วงมาแล้วช้านาน ไม่มีการชำระสะสางกัน ก็เท่ากับโลหะที่ทอดทิ้งไว้นาน ย่อมมีสนิมและมลทินต่าง ๆ เข้าจับเกาะพอกพูนอยู่หนาแน่น มองไม่เห็นน้ำเนื้อเชื้อแท้ที่อยู่ข้างในนั้น ด้วยเหตุดังนี้ ตำนานต่าง ๆ โดยมากแม้จะมีเค้าความจริง แต่ความจริงนั้นมักถูกผันแปรแก้ไขจนฟั่นเฝือแทบเหลือเชื่อ จะอาศัยศักราชและเหตุการณ์ที่จดไว้ ก็มักสับสนปะปนกัน ถ้าตำนานเหล่านั้น ในเรื่องใดที่ผู้เล่าผู้แต่งมีศรัทธากล้าแข็งในศาสนาหรือสิ่งที่นับถือ เรื่องนั้นก็มักเป็นไปตามอัธยาศัยของผู้แต่ง แต่นอกนี้ก็ไม่แปลก เพราะการแต่ง

หนังสือย่อมพูดได้ตามใจ ถูกจริงก็มี เดาเอาผิดก็มี เพราะฉะนั้น การศึกษาหาความรู้ในเรื่องเก่าแก่ จึงต้องอาศัยสอบสวนเปรียบเทียบจากตำนานต่างๆ ทั้งของตนและของคนอื่นซึ่งอาจเกี่ยวเนื่องติดต่อถึงกัน เพียงเท่านี้ยังไม่พอ ยังต้องใช้ความรู้ทางโบราณคดีเข้าช่วย มีการค้นคว้าหาหลักฐานจากโบราณสถานโบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและศิลาจารึก มาประกอบพิจารณาลงข้อสันนิษฐาน แต่หลักฐานต่างๆ ที่ค้นคว้าหามาได้ ไม่ใช่จะได้มาบริบูรณ์ในที่เดียว ต้องค้นคว้าหากันเรื่อยไป ได้มาเท่าใดก็อาศัยเป็นเครื่องสันนิษฐานเท่านั้น เมื่อได้หลักฐานมาใหม่มีเหตุผลแวดล้อมดีกว่า ก็ต้องแก้ไขเพิ่มเติมใหม่ เพราะฉะนั้น ความรู้ในทางโบราณคดี จึงต้องทำกันเรื่อย แก้ไขกันเรื่อย ไม่ได้ยุติเพียงเท่าที่มีอยู่ ผลที่นักปราชญ์โบราณคดีค้นคว้าและบันทึกขึ้นไว้ จึงเป็นเรื่องที่จะเอามาอ่านกันให้เป็นเรื่องราวอย่างหนังสือธรรมดาไม่ได้ เขาต้องนำหลักฐานและเหตุผลแวดล้อมมาพิศูจน์ยืนยันประกอบการสันนิษฐานเท่าที่คิดเห็นว่าจะเป็นเช่นนั้นได้ ความเห็นเหล่านี้ถ้าหลักฐานทางโบราณคดียังค้นคว้าหามาได้ไม่เพียงพอ ก็มักเป็นต่างๆ กัน แล้วแต่ความรู้ความคิดเห็นของนักปราชญ์โบราณคดีคนนั้นๆ ต่อจากนี้ขึ้นไปก็ตกเป็นหน้าที่ของนักปราชญ์ประวัติศาสตร์ที่จะรวบรวมเก็บเอาหลักฐานต่างๆ ซึ่งนักปราชญ์โบราณคดีบันทึกไว้ มาแต่งให้เป็นเรื่องราวเป็นประวัติศาสตร์ขึ้น เราควรจะขอบใจนักปราชญ์โบราณคดี ที่มีความเพียรพยายามอ่าน

ศิลาจารึก ซึ่งแต่ละเรื่อง กว่าจะอ่านออก และเอาความได้ ก็แสนจะลำบากเหลือเกิน นักปราชญ์โบราณคดี ที่กำลังอ่านพิจารณาตัวอักษรในศิลาจารึก ซึ่งบางแห่งก็ลบเลือนอ่านได้โดยยาก คงจะเอาแว่นขยายส่องดูอยู่ในที่แห่งเดียวซึ่งไม่ชัดอยู่ตั้งนาน ๆ คงดูแล้วดูเล่า ถอยห่างออกมามอง แล้วก็กลับเข้าไปจ้องดูอยู่ใกล้ ๆ แล้วก็หยุดถอนหายใจยาวทำปากมีเสียงจู๊ ๆ บางทีถึงกับเกาศีรษะ แสดงว่ายังตีความไม่ได้ เห็นจะรู้สึกอึดอัดใจเต็มที แต่ท่านผู้นั้นก็มิได้ละความเพียร คงพยายามจะอ่านให้ออกจนได้ คล้าย ๆ กับว่าศิลาจารึกนั้นมีเสน่ห์อย่างแรง บางคราวปะเหมาะอ่านออกได้ความในบางคำที่ติดมานาน ก็เปล่งอุทานทำตาลุกโพลง ทำให้ผู้ที่อยู่ใกล้ตกใจ ครั้นเมื่ออ่านออกแล้ว ว่าเป็นอักษรภาษาอะไร ยังต้องตีความหมายอีกชั้นหนึ่ง เพราะภาษาที่ใช้เป็นภาษาโบราณ บางคำก็ดูเหมือนจะไม่มีมนุษย์อยู่ในโลกนี้ใช้พูดกันแล้ว ลักษณะท่าทางของนักปราชญ์โบราณคดีอ่านศิลาจารึกเท่าที่เคยเห็นคงเป็นเช่นนี้ไม่ผิด นอกจากอ่านศิลาจารึก นักปราชญ์โบราณคดียังเพียรหยิบเอาก้อนหินหรืออิฐหักกากปูนขึ้นมาพิจารณา พลิกดูแล้วดูเล่าคล้ายกับว่าอิฐหักนั้นเป็นของวิเศษ ชวนพิศชอบยิ่งเสียกว่านางงาม ถ้าคนไม่รู้เรื่องก็คงคิดว่าท่านเป็นผู้ผิดปกติ ท่านอุตส่าห์ตากแดดกรำฝน บุกน้ำลุยโคลนเข้าไปในป่าดงพงลึก ที่ไม่มีมนุษย์อยากเข้าไป ทั้งนี้เพื่อสำรวจตรวจดูลักษณะภูมิประเทศ และทำการขุดคุ้ยค้นหาซาก

บ้านซากเมือง กล้าฝ่าอันตรายไปในที่กันดาร มีแต่เสือสางช้าง หมีและควายไข้ ไม่แพ้นักผเชญภัยที่กล้าหาญ ท่านนักปราชญ์เหล่านี้แหละที่ทำให้เราทราบเรื่องราวครั้งโบราณได้เป็นส่วนมาก ที่สุดนักปราชญ์โบราณคดีมานี้ เพราะรู้สึกว่าเป็นหนี้บุญคุณอยู่ไม่น้อย และหนังสือเรื่องที่เขียนนี้ ก็ได้อาศัยเก็บข้อความจากหนังสือต่าง ๆ ที่นักปราชญ์โบราณคดีและประวัติศาสตร์แต่งเอาไว้ ข้อสำคัญที่ควรกล่าวไว้อีกอย่างหนึ่ง ก็คือหนังสือเรื่องนี้ไม่ใช่ประวัติศาสตร์ เป็นแต่เรื่องอ่านกันเล่นเท่านั้น เรื่องที่เล่าก็เลือกเอาแต่ประเทศที่อยู่ในแหลมอินโดจีน และแหลมมะลายูสมัยโบราณเท่านั้น ซึ่งบัดนี้ได้สิ้นสุดไปแล้ว คือประเทศจัมปาของแขกจาม เมืองศรีเกษตร์ของพะม่า เมืองสุธรรมวดี ของมอญ อาณาจักรฟูนัน อาณาจักรทวาราวดี และอาณาจักรศรีวิชัย การเล่าเรื่องประเทศเหล่านี้ไว้ในหนังสือเล่มเดียว ก็เท่ากับนำเอาเรื่องแหลมอินโดจีนทั้งหมด อัดลงเป็นหนังสือเล่มนิดเดียว ย่อมมีขาดกตบกพร่องไม่บริบูรณ์ เพราะผู้เขียนไม่ใช่นักประวัติศาสตร์โดยตรง หากเป็นผู้ชอบอ่านเรื่องอย่างน้อยบ้างเท่านั้น เมื่ออ่านแล้วอยากจะจำเอาไว้ให้ได้ จึงต้องรวบรวมเขียนขึ้นไว้ดูเล่น มิฉะนั้นก็จำไม่ได้ เพราะฉะนั้นหนังสือเรื่องนี้ก็เป็นเพียงเรื่องที่นักอ่านคนหนึ่ง จดเอาไว้เท่านั้น

เสฐียรโกเศศ

วันที่ ๑๐ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๘๑

เรื่องแหลมอินโดจีนสมัยโบราณ

๑ บทนำ

จะขอเล่าเรื่องราวสมัยโบราณของประเทศต่าง ๆ ในแหลมอินโดจีน เก็บข้อความเอามาจากหนังสือต่าง ๆ ซึ่งนักปราชญ์โบราณคดีและประวัติศาสตร์แต่งไว้ ประเทศต่าง ๆ ที่ตั้งอยู่บนแหลมอินโดจีน ตอนกลางก็มีประเทศสยามของเรา ถัดออกไปทางตะวันตกก็มี พะม่าและมอญ ทางตะวันออกก็มีเขมรและญวน ลงไปใต้ในแหลมมะลายู ก็มีมะลายู นอกแหลมอินโดจีนออกไป ฝ่ายเหนือก็มีจีน ฝ่ายตะวันตกข้ามทะเลไป ก็มีอินเดียและเกาะลังกา ถัดแหลมมะลายูลงมาใต้ฝ่ายตะวันออก ก็มีเกาะสุมาตรา ชะวา บาหลี บอเนียวและเกาะอื่น ๆ อีกมาก ในตำราภูมิศาสตร์เรียกหมู่เกาะเหล่านี้รวมกันว่า อินเดียตะวันออกของวิลันดา เพราะว่าเกาะส่วนมากตกเป็นเมืองขึ้นของชนชาตินั้น โดยเหตุที่ชาวเกาะเหล่านี้ ส่วนมากเป็นเผ่าพันธุ์ในตระกูลภาษาชะวามะลายู และมีอยู่ตลอดขึ้นมาถึงส่วนใต้ของแหลมมะลายูด้วย ทางโบราณคดีจึงเรียกว่า อินโดเนเซีย เพื่อให้รวมแหลมมะลายูส่วนใต้เข้าเป็นกลุ่มเดียวกัน เหตุด้วยมีขนบธรรมเนียม ประเพณี ศาสนา ศีลธรรม ภาษา ความคิดความอ่าน และ

อะไรต่ออะไรอีกหลายอย่าง สืบต่อเป็นสมบัติของชาติเป็นแนวเดียวกันมา

ประเทศชาติเหล่านี้ สมัยโบราณเคยติดต่อกัน ทั้งในทางเป็นมิตรไมตรีและเป็นศัตรู มากบ้างน้อยบ้าง ตามส่วนแห่งความเป็นไปของประเทศชาตินั้น ๆ โดยเอกเทศ ต่างมีเรื่องราวแต่เก่าก่อนว่าด้วยประเทศชาติของตน จดเป็นหนังสือขึ้นไว้ ซึ่งเราเรียกกันแต่เดิมว่าพงศาวดาร แต่เดี๋ยวนี้เรียกว่าประวัติศาสตร์ ยังใช้เรียกเป็นสามัญปะปนกันทั้งสองอย่าง พงศาวดารเหล่านี้ในตอนต้น ๆ มักกล่าวความรัว ๆ มัว ๆ เพราะเป็นเวลาล่วงมานานไกล ข้อความที่กล่าวไว้ มักเกี่ยวไปในเรื่องอิทธิปาฏิหาริย์ มีผีสางเทวดานาคและมังกรเข้ามาแซกอยู่ด้วย ทำให้เห็นเป็นเรื่องเกินความจริง ถัดขึ้นไปถึงสมัยมนุษย์ยังไม่รู้จักจดข้อความเป็นหนังสือ ฝรั่งเรียกว่า สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ส่วนเรื่องราวที่จดขึ้นไว้ ซึ่งเรียกว่าสมัยประวัติศาสตร์ในตอนต้น ๆ อาจสืบเนื่องมาแต่เรื่องที่เกิดขึ้นในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ก็ได้ แล้วมนุษย์ผู้เป็นเจ้าของ สืบต่อปากทรงจำกันมา จนเมื่อรู้จักใช้จดเป็นตัวหนังสือขึ้นแล้ว จึงได้นำเอามารวมไว้ด้วย เป็นตอนต้นของพงศาวดาร เพราะฉะนั้นเรื่องสมัยก่อนประวัติศาสตร์กับสมัยประวัติศาตร์จึงคาบเกี่ยวกัน ตกเป็นหน้าที่ของนักปราชญ์โบราณคดี จะสืบสาวค้นคว้าหาความจริงที่เร้นอยู่ในนั้น อาศัยเหตุที่ความเจริญของมนุษย์มีต่าง ๆ กัน เร็วบ้างช้าบ้าง

บางประเทศชาติก็มีความเจริญมาแล้ว นับเวลาตั้งหลายพันปีขึ้นไป บ้างก็เพิ่งมีความเจริญตกอยู่ในเวลาไม่ถึงพันปี ที่ยังอยู่ในวัยสมัยก่อนประวัติศาสตร์ก็มี เช่นมนุษย์ชาวพื้นเดิมในทวีปออสเตรเลีย หรือพวกชาวป่าชาวเขาที่ยังอยู่ห่างต่อความเจริญ เหตุนี้การค้นคว้าหาความรู้ทางโบราณคดี จึงต้องใช้สอบสวนจากตำนานและเรื่องราวต่าง ๆ ซึ่งชาติที่เจริญแล้วในสมัยนั้นจดเอาไว้เป็นเครื่องช่วยสอบอีกทางหนึ่ง เปรียบเหมือนเราอยู่บนที่สูง ทอดสายตามองดูลงมาเบื้องต่ำโดยรอบ ก็จะเห็นภูมิประเทศที่อยู่ใกล้ ๆ ได้ชัด ถัดไปไกลจะเห็นภูมิประเทศเลือนออกไปโดยลำดับ จนในที่สุดมองไม่เห็นอะไร นอกจากเป็นเมฆหมอกดูสลัวมัว ๆ อยู่ทั่วไปที่ขอบฟ้า เราอาจนึกเห็นว่าตอนที่อยู่ถัดออกไป คงเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ซึ่งเป็นการเดาคิดนึกเอา ถ้าเป็นคนสมัยโบราณ ก็อาจคิดนึกไปในทางที่ว่า เป็นนอกฟ้าป่าหิมพานต์ก็ได้ อุบายที่จะให้ทราบได้ว่า ภูมิประเทศที่เห็นอยู่มัว ๆ มีลักษณะอย่างไร ก็ได้แต่ขึ้นไปอยู่บนที่ซึ่งสูงกว่า หรือใช้กล้องขยายดูไกลส่องดู ก็จะเห็นภูมิประเทศที่อยู่ไกลได้ชัดเข้า แต่จะพบเห็นตอนที่มัวอยู่ถัดต่อไปอีก ไม่มีที่สิ้นสุดฉันใด เรื่องราวของประวัติศาสตร์ก็เป็นฉันนั้น ในสมัยใกล้ ๆ ก็ทราบได้ดี ถัดขึ้นไปก็ทราบไม่ได้ชัด ต้องอาศัยวิชาโบราณคดีเข้าช่วย แต่ก็ยุติอยู่เพียงที่อาจสืบสาวค้นไปถึงได้เท่านั้น ถัดขึ้นไปจนถึงสมัยลึกดึกดำบรรพ์ ก็หมดปัญญา

สามัญจะทราบได้แน่ นอกจากเดาเอาตามเหตุผลที่คิดนึกได้ ซึ่งอาจเป็นอย่างนึกหรือไม่เป็นเช่นนึก ก็ได้ทั้งสองสถาน แต่ถ้าคนเราที่เป็นปกติชนไม่คิดนึกเสียเลย ความเจริญก้าวหน้าในวิชาความรู้ก็มิได้ช้า เพราะความคิดนึก เป็นบ่อเกิดแห่งศิลปและความเจริญ

ถึงตอนนี้ มีข้อที่ควรจะพูดต่อไป ก็คือคำว่าโบราณคดีหมายความว่าอะไร โบราณคดีเป็นวิชาว่าด้วยการศึกษาเรื่องราวของมนุษย์สมัยโบราณ โบราณในที่นี้ตามธรรมดาก็แปลว่าเก่าแก่เป็นเวลาล่วงมาแล้วนาน นานเท่าที่รู้สึกนึกเห็นกันว่านาน เอากำหนดกฎเกณฑ์จากความนานของเวลาโดยแท้ไม่ได้ ด้วยเวลาไม่มีเขตต์ นอกจากจะสมมตบันเขตต์ขึ้น เพราะฉะนั้นเวลาแค่ไหนจึงเป็นโบราณ มนุษย์ต้องวางกำหนดเอาเอง ว่าในส่วนโบราณคดี โบราณในที่นี้ หมายถึงสมัยก่อนประวัติศาสตร์ แต่เพราะเหตุที่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ เหลื่อมล้ำเข้ามาในสมัยประวัติศาสตร์อยู่บ้าง เขาจึงรวมเอาเรื่องในสมัยประวัติศาสตร์ตอนที่เรียกว่าโบราณเข้าด้วย จึงเกิดจำเป็นต้องแบ่งเรื่องราวในสมัยประวัติศาสตร์ออกเป็นสามตอนคือ สมัยโบราณ สมัยกลาง และสมัยบัจจุบัน เพื่อบันเรื่องให้เป็นตอน ๆ สะดวกแก่การพูดการศึกษา ที่แบ่งอย่างนี้ ไม่ใช่ว่าจะตัดออกได้เหมือนอย่างแบ่งขนมออกเป็นชิ้น ๆ การแบ่งเวลาต้องใช้ตัดแบ่งกันอย่างสมมต เป็นทำนองแบ่งชั่วอายุของคน เราจะบอกไม่ได้ว่า

ผู้นั้นผู้นั้นเป็นคนสมัยเก่าหรือสมัยใหม่ในปีไร แม้เจ้าตัวเองก็รู้ไม่ได้ เพราะเป็นเรื่องเหลื่อมล้ำกันอยู่ จึงต้องใช้สมมติโดยอาศัยอะไรบางอย่าง เป็นเครื่องกำหนดจดจำ การแบ่งยุคในสมัยมีประวัติศาสตร์ก็เป็นเช่นเดียวกัน จะต้องใช้เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเห็นได้เด่นเป็นตอนแบ่งยุค เช่นประวัติศาสตร์ของยุโรป เขาถือเอาเหตุการณ์ตอนที่อาณาจักรโรมันฝ่ายตะวันตกสิ้นสุดลง เป็นหมดเขตต์ยุคโบราณ นี่เป็นต้น เมื่อว่าถึงประวัติศาสตร์สยาม ถ้าจะถือเอาสมัยก่อนตั้งกรุงศรีอยุธยาย้อนถอยขึ้นไปจนถึงครั้งตั้งเมืองเชียงแสน เป็นราชธานีของไทยฝ่ายเหนือเป็นยุคโบราณ ถือเอาสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นยุคกลาง และสมัยกรุงธนบุรีและกรุงรัตนโกสินทร์เป็นยุคปัจจุบัน (หรือจะถือเอาสมัยกรุงธนบุรีเป็นยุคหัวต่อระหว่างยุคกลางกับยุคปัจจุบัน) ดูก็จะได้บ้างกระมัง ว่าในส่วนกำหนดคำว่าโบราณของสยาม ย่อมถือเอาอายุร้อยปีขึ้นไปเป็นกำหนด ของอะไร ๆ ที่มีอายุกว่าร้อยปีก็เรียกว่าของโบราณได้

โบราณคดีเป็นเรื่องศึกษาตามแนววิทยาศาสตร์ หมายความว่าจะต้องทำการค้นคว้าหาหลักฐานอย่างมีระเบียบแบบแผน มีหลักสำหรับสอบสวนพิจารณาชอบด้วยเหตุผล ไม่ใช่ค้นคว้ากันอย่างธรรมดา เป็นต้นว่า ต้องการจะขุดค้นหาโบราณวัตถุ ก็เอาจอบเสียมขุดลงไปในดินตามบุญตามกรรมอย่างนี้ไม่ใช่ การขุดค้นอย่างวิทยาศาสตร์ในเรื่องก่อนสมยประวัติศาสตร์ เขามีวิธีทำ

กันอย่างไร เป็นเรื่องจะนำมาเล่าไว้แต่ย่อในที่นี้ไม่สะดวก จึงยกไว้ (ถ้าอยากรู้ควรอ่านดูเรื่องก่อนประวัติศาสตร์ สมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงนิพนธ์ พิมพ์ครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๑) ส่วนสมัยประวัติศาสตร์ ได้อาศัยสืบสาวพิจารณาเอาจากหลักฐานต่อไปนี้

(๑) โบราณสถาน เช่นพระสถูปเจดีย์ และเทวสถาน เป็นต้น และรวมทั้งที่ปรักหักพัง หรือเหลืออยู่แต่ซากจมฝังซับซ้อนอยู่ในดิน ตลอดจนซากบ้านซากเมือง ซากกำแพง ถนน เทินคประตรบเป็นต้น

(๒) โบราณวัตถุ คือสิ่งต่าง ๆ ที่ถือว่าเป็นของเก่า จะเป็นอาวุธ ถ้วยโถโอชามและเครื่องใช้ไม้สอยอะไรก็ตาม รวมทั้งที่เป็นของแตกหักปากบิ่นไม่เป็นชิ้นดี สุดแล้วแต่จะขุดค้นหาได้

(๓) ศิลปวัตถุ ได้แก่สิ่งของที่มนุษย์คิดประดิษฐ์ขึ้นด้วยฝีมือทำอย่างประณีตบรรจง เพ่งเล็งถึงความสวยงามตามที่เจ้าของผู้สร้างเห็นว่าดีงาม ไม่ใช่ชะนิดที่ทำด้วยเครื่องจักรได้คราวละมาก ๆ แม้จะเป็นของหมดจดงดงามประณีตสักปานไร ก็จะนับเป็นศิลปวัตถุไม่ได้ โบราณวัตถุที่มีอยู่ในสถานพิพิธภัณฑ์ต่าง ๆ มักเป็นศิลปวัตถุด้วยในตัว โบราณวัตถุและศิลปวัตถุจึงเป็นของคู่กันไป ในประเทศที่นับถือพระพุทธศาสนา ย่อมสร้างพระพุทธรูปขึ้นไว้สักการบูชา เพื่อยึดเหนี่ยวเอาเป็นที่พึ่งทางใจ ช่างที่เป็นผู้หล่อผู้สร้างพระพุทธรูปขึ้น ย่อมใช้ความคิดและฝีมือ

ห้องสมุดพุทธสมาคม
จังหวัดนครราชสีมา

ทำด้วยความชำนาญประณีตบรรจงให้งดงามสมกับที่คิดนึกไว้ เหตุนี้พระพุทธรูปของโบราณส่วนมากจึงตกอยู่ในจำพวกศิลปวัตถุ ในสถานพิพิธภัณฑ์มีศิลปวัตถุสะสมไว้มาก ก็เพื่อประโยชน์ในทางโบราณคดีเป็นข้อใหญ่ จนความเข้าใจกันเป็นธรรมดา ว่าการศึกษาโบราณคดี ก็คือพิจารณาดูศิลปวัตถุของเก่านั่นเอง ถ้าเราเข้าไปชมดูสิ่งของต่างๆ ที่มีอยู่ในสถานพิพิธภัณฑ์แห่งชาติของเรา จะเห็นเขาจัดแบ่งพระพุทธรูปไว้เป็นหมวดหมู่ มีป้ายบอกไว้ว่านี่สมัยทวาราวดี นั่นสมัยลพบุรี โน่นสมัยศรีวิชัยและสมัยอื่นๆ อีกหลายสมัย แล้วบอกเรื่องราวและอายุของสมัยเหล่านั้นไว้ด้วย เขารู้ได้อย่างไร จึงจัดแบ่งไว้เช่นนั้น ตอนนี้แหละที่รู้ได้จากวิชาโบราณคดี เพราะธรรมดาผู้สร้างพระพุทธรูปย่อมจะต้องคิดนึกพระรูปพระโฉมพระพุทธเจ้า โดยเอารูปร่างหน้าตาของคนพวกเดียวกันเป็นที่ตั้ง หรือไม่เช่นนั้นก็เอาแบบอย่างจากที่คิดนึกไว้ เพราะฉะนั้นพระพุทธรูปโดยมาก จึงมีพระพักตร์ละม้ายแม้นไปตามรูปร่างหน้าตาของมนุษย์ชาติที่เป็นผู้สร้างขึ้น เช่นพระพุทกรูปของอินเดีย ของพะม่า มอญ ไทย หรือจีน ก็มีลักษณะพระพักตร์เป็นไปตามเค้าหน้าตาส่วนรวมของชนชาตินั้นๆ นักโบราณคดีจับเอาข้อนี้เป็นเครื่องสังเกตพิจารณา จึงสามารถแบ่งพระพุทธรูปออกเป็นสมัยและหมวดหมู่ได้ กระทำให้ทราบเรื่องราวความเป็นไปของชาติต่างๆ ครั้งโบราณ โดยอาศัยพระพุทธรูปเหล่านี้เป็นหลักฐาน ประกอบการพิจารณาด้วยส่วนหนึ่ง

(ถ้าต้องการทราบเรื่องต่อไป ควรอ่านดูในตำนานพุทธเจดีย์สยาม ซึ่งสมเด็จกรมพระยาดำรง ฯ ทรงนิพนธ์ และเรื่องโบราณวัตถุของสยาม ของหลวงบริบาลบุรีภัณฑ์)

(๔) ศิลาจารึก คือข้อความที่จารึกเป็นเรื่องราวไว้ในหินเป็นหลักฐานทางโบราณคดี ที่ได้เรื่องราวแน่นอนดีกว่าหลักฐานอย่างอื่น แต่ความลำบากยากเย็นมีอยู่ ที่จะต้องอ่านหนังสือซึ่งจารึกไว้ แล้วแปลและตีความหมายในนั้นให้ออก ซึ่งไม่เป็นของง่ายเลย (ควรดูหนังสือประชุมศิลาจารึกสยามภาคที่ ๑ ที่ ๒)

(๕) ตำนานพื้นเมืองและบันทึกจดหมายเหตุที่ชาติต่าง ๆ จดเอาไว้ในสมัยนั้น ซึ่งเกี่ยวเนื่องมาถึงประเทศที่นักปราชญ์โบราณคดีกำลังสืบสาวค้นคว้าอยู่

นักปราชญ์โบราณคดีได้อาศัยสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้เป็นส่วนใหญ่เอามาประกอบสอบสวนพิจารณา สามารถคุมกันเข้า จนได้เรื่องราวติดต่อกัน ว่ามนุษย์อยู่ในถิ่นนั้นสมัยนั้น มีลักษณะการปกครอง การทำมาหากิน การนับถือลัทธิศาสนาและความประพฤติในศีลธรรม จารีตธรรมเนียมประเพณี และการสัมพันธ์ที่มนุษย์เหล่านั้นได้มีกับมนุษย์พวกอื่น ๆ มีมาอย่างไร ถ้าจะเปรียบหลักฐานทางโบราณคดี ก็ละม้ายคล้ายกับร่องรอย ที่นักสืบสามารถจับเอาเค้าเงื่อน แล้วสืบสาวเอาเรื่องได้ นิยายเรื่องนักสืบเชอร์ลอกโฮมของฝรั่ง ว่านักสืบเชอร์ลอกโฮมเห็นขี้บุหรี่ก็ทราบได้ว่าเป็นขี้บุหรี่ชะนิดไร นี่ก็แปลว่านักสืบต้องมีความรู้

หลายอย่าง ต้องมีความจดจำดี เป็นผู้มีตาไวช่างสังเกต จึงจะใช้ร่องรอยที่พบให้เป็นประโยชน์ได้ นักโบราณคดีก็เหมือนนักสืบ ต้องมีวิชาความรู้รอบตัว เมื่อขุดได้โอ่งแตกชามบิ่นมาชิ้นเดียว ก็สามารถจะจับเค้าเอาเงื่อนในทางประวัติศาสตร์ได้ การจับเค้าอย่างนี้ก็คือการเดานั่นเอง บางทีก็ถูกเผง บางทีก็เฉียดไป แต่ว่าเป็นการเดาที่ใช้วิชาความรู้สอบสวน ไม่ใช่สุ่มสี่สุ่มห้า ถึงแม้ว่าจะเดาพลาดก็ยังมีคนข้างหลังสืบสาวต่อไปจนกว่าจะได้หลักฐานที่ลงเนื้อเห็นชอบกันว่า ที่ถูกควรจะเป็นอย่างนั้น ยกตัวอย่างในศิลาจารึกของเขมรที่เขาได้ไว้ อ้างถึงยโสธรคิรี ที่พระเจ้าแผ่นดินเขมรองค์หนึ่งสมัยโบราณทรงสร้างขึ้น นักปราชญ์โบราณคดีครั้งแรกสันนิษฐานว่า ยโสธรคิรีอยู่ที่ปราสาทบายนในเมืองนครธม เพราะได้หลักศิลาจารึกณที่นั้น แต่ลักษณะลวดลายและสิ่งก่อสร้างที่ปราสาทบายนส่อให้เห็นว่าเป็นของใหม่กว่าที่นครวัดจึงยังเป็นที่สงสัยอยู่ ต่อมานักปราชญ์โบราณคดีอีกผู้หนึ่ง (Stern) ว่ายโสธรคิรีไม่ใช่ที่บายน แต่อยู่ที่พิมานอากาศ มาบัดนี้นักปราชญ์อีกคนหนึ่ง (Goloubew) ว่า ยโสธรคิรี อยู่เขาบาเกง ทั้งนี้ก็เพราะหลักศิลาที่จารึกเรื่องนี้เข้าใจว่าถูกย้ายไปประดิษฐานไว้ที่ปราสาทบายน กระทำให้สันนิษฐานผิดไป เพราะปราสาทบายนปรากฏตามหลักฐานว่าสร้างในสมัยพระเจ้าชัยวรมันที่ ๗ ภายหลังสร้างนครวัด บางทีจะเป็นด้วยกษัตริย์เขมรต่อมาย้ายราชธานีที่ประทับจากพนมบาเกง มาอยู่ที่พิมานอากาศและที่บายน ชื่อยโสธรคิรีจึงได้ย้ายตามมาด้วย

ข้อสันนิษฐานทางโบราณคดีเป็นอย่างนี้ จะถือเอาเป็นแน่นอนได้เพียงใด ก็แล้วแต่หลักฐานที่สำรวจตรวจค้นได้ ถ้าได้หลักฐานมาดี ข้อสันนิษฐานก็หมดจดงดงามถูกมากกว่าผิดดังนี้ ความรู้ทางโบราณคดีจึงเป็นเรื่องต้องช่วยกันค้นคว้า ช่วยกันสืบสาวหาความจริง เป็นผลเกิดจากความรู้ของนักปราชญ์โบราณคดีมากคนด้วยกัน และต้องอาศัยแลกเปลี่ยนความรู้กันเป็นชั้น ๆ ไม่หยุดอยู่ ได้ความรู้มาเท่าใด ก็เอามาคุมกันเป็นรูปร่างไว้พลางก่อน จนกว่าจะได้ส่วนที่ขาดอยู่มาเพิ่มเติม จึงจะคุมให้ได้รูปร่างดีขึ้น

ว่าถึงเรื่องโบราณคดีเกี่ยวกับประเทศในแหลมอินโดจีนเพิ่งจะมีขึ้นในเวลาไม่สู้ช้านัก แม้ผลที่เขาสอบสวนได้มา จะยังไม่หมดจดงดงามก็ดี แต่โครงรูปส่วนใหญ่นับว่าได้มาแล้วอย่างบริบูรณ์ จะขาดอยู่ก็แต่ที่เป็นรายย่อยเท่านั้น พอจะเป็นเครื่องช่วยเรา ให้เห็นภาพรูปนอกของแหลมอินโดจีนสมัยโบราณได้ชัดแจ้งขึ้น แต่หนังสือที่นักปราชญ์โบราณคดีแต่งไว้มักเป็นเรื่องที่เขาไม่ได้แต่งให้อ่านกันเป็นสามัญ เรื่องที่เล่าก็ไม่ติดต่อกัน ด้านของใคร ใครก็พูดแต่ฉะเพาะด้านของตัว ตามถนัดชำนาญ จึงเป็นเรื่องอ่านได้ลำบาก ทั้งเรื่องที่แต่งเอาไว้ก็มักมีอยู่ในหนังสือที่สมาคมนักปราชญ์ต่าง ๆ พิมพ์ขึ้น มีราคาแพงหาอ่านได้ยาก นอกจากจะอาศัยยืมอ่านจากหอสมุดแห่งชาติ ในหนังสือเรื่องนี้ จะขอนำเอาผลของการสืบสวนโบราณคดีใน

แหลมอินโดจีนเท่าที่เขาสืบสวนพิจารณา และลงสันนิษฐานไว้มา
เล่าให้เป็นเรื่องเดียวติดต่อกันโดยสังเขป เพียงช่วยให้ผู้อ่าน
คุมเรื่องราวนึกเห็นอย่างคร่าว ๆ ได้ตลอดแต่รูปนอก เท่ากับ
มองเห็นประวัติศาสตร์ของแหลมอินโดจีน ครั้งโบราณได้ทั้งหมด
รวดเดียว ไม่เช่นนั้น ก็จับเรื่องต้นชนปลายกันได้ไม่ค่อยติด
เพราะแหลมอินโดจีนสมัยโบราณ มีชนเชื้อชาติต่าง ๆ ที่ยก
เข้ามาตั้งอยู่มากมายหลายภาษาและเป็นหลายแคว้น มีเหลื่อม
ล้ำซับซ้อนกันในทางความเจริญเป็นหลายยุคหลายสมัย

ก็และเรื่องราวของมนุษย์ครั้งโบราณนั้น ข้อใหญ่ใจความ
อยู่ที่เรื่องกิน ตราบใดมนุษย์ยังหิวอยู่ ก็ต้องขวนขวายหาอาหาร
มาใส่ปากเลี้ยงท้องเสียก่อน แล้วจึงจะคิดถึงเรื่องอื่นได้ แผ่นดิน
ตอนไหนมีทางหากินได้ง่าย มนุษย์ก็พากันอพยพมาตั้งหลักแหล่ง
อาศัย เมื่อมีความเจริญมั่งคั่งขึ้น มีจำนวนคนในหมู่เกิดขึ้นมาก
ในที่สุดก็ต้องขยายแดนหากินออกไปไกล เมื่อไปพบที่ใดอุดม
สมบูรณ์อีก ก็เข้าไปครอบครอง ถ้าแผ่นดินตอนนั้นมีมนุษย์
พวกอื่นเป็นเจ้าของถิ่นอยู่แล้ว เห็นว่ามีจำนวนน้อยและอ่อนแอ
กว่า ก็เข้าบังคับขับไสย่อแย่งถิ่นเอาดื้อ ๆ พวกเจ้าของถิ่นสู้
ไม่ไหว ก็ต้องเสียความเป็นไทยไป ยอมตนให้ใช้เป็นข้าทาส
หรือไม่เช่นนั้นก็หนีไปแสวงหาที่ทำมาหากินใหม่ ถ้าไปพบที่ซึ่ง
มีมนุษย์พวกอื่นเป็นเจ้าของอยู่แล้ว เมื่อเห็นเป็นโอกาส ก็เข้า
แย่งชิงเอา เป็นทำนองเดียวกับที่ตนเคยโดนมาแล้ว เพราะ

ฉะนั้น เรื่องราวของมนุษย์สมัยโบราณ ที่เรียกกันว่าพงศาวดาร หรือประวัติศาสตร์ จึงตกอยู่ในเรื่องท้องหิวมาก่อนทั้งนั้น และเป็นเรื่องแย่งหากินกันเป็นทอด ๆ อย่างปลาใหญ่กินปลาน้อย ปลาน้อยกินปลานิด ถ้าใครไม่มีเขี้ยวงาสามารถจะรุกรานหรือป้องกันตัวได้ ก็ตกเป็นพวกปลานิด ต้องหนีไปอยู่ที่อื่นในที่ห่างไกลไปมายาก เช่นบนเขาสูงหรือในป่าดงพงทึบ ท้องที่เช่นนี้มักกันดาร ไม่ใคร่มีใครต้องการมาแย่งชิงเอาไปนัก พวกที่หนีไปอยู่ ก็นับว่ามีความสุขขึ้น แต่เป็นความสุขชะนิดที่เจริญได้ช้า เพราะต้องหาอาหารใส่ปากเลี้ยงท้องไม่สู้สมบูรณ์ หาเวลาว่างสำหรับคิดนึกอะไรซึ่งเป็นความเจริญไม่ค่อยได้ ทั้งมีโอกาศติดต่อคบค้าวิสาสะกับคนภายนอกได้น้อย ถ้าพบปะกันเข้าก็มีแต่เป็นศัตรูเบียดเบียนฆ่าฟันกัน ที่จะมีโอกาศได้แลกเปลี่ยนความคิดความรู้ในทางเป็นมิตรไมตรี เห็นจะมีได้น้อย มนุษย์อย่างว่านี้ จึงตกเป็นพวกชาวป่าชาวเขา สืบลักษณะความเป็นอยู่อย่างนั้น มาจนทุกวันนี้ และยังมีอยู่มาก มนุษย์โบราณที่แยกย้ายกันไปอยู่ในที่ต่าง ๆ เป็นหลายพวกหลายเหล่า มีชื่อต่าง ๆ กัน ลางพวกมีเชื้อชาติดั้งเดิมร่วมกัน หากแต่แยกย้ายไปอยู่ในที่ห่างไกล เป็นระยะเวลาห่างกัน นานตั้งหลายพันปี ไม่สู้ติดต่อกันเหมือนเมื่อครั้งยังอยู่ใกล้ชิดสนิทกัน เพราะการไปมาไม่สะดวก ทั้งพวกที่แยกย้ายกันไปอยู่ ก็เกิดผะสมเข้ากับพวกอื่น ลักษณะความเป็นอยู่ก็เปลี่ยนแปลงไปตามสภาพ

และสิ่งที่แวดล้อม กระทำให้ผิดแปลกออกไปได้มาก ๆ ทั้งรูปร่างผิวพรรณและภาษา จนแทบไม่น่าเชื่อว่ามีเชื้อชาติร่วมเผ่าพันธุ์เดียวกัน เช่นพวกฝรั่งกับพวกอินเดียชาวฮินดู หรือมอญกับเขมร เป็นตัวอย่าง

เพื่อประโยชน์ที่จะทราบว่า มนุษย์พวกไหนต่อพวกไหนเป็นเผ่าพันธุ์เดียวกัน นักปราชญ์จึงหาวิธีสอบสวนและวางกำหนดขึ้นไว้ โดยจัดรวมมนุษย์เข้าพวกกันเป็นเผ่าชาติ วิธีที่เขาจัดแบ่งคือ สอบสวนรูปพรรณสัณฐานของมนุษย์ มีตรวจวัดดูรูปลักษณะของกระโหลกศีรษะ จนลักษณะรูปจมูก คาง ใบหน้า ผมขน สีลูกในตา และขนาดตัวสูงต่ำดำขาวเป็นต้น แล้วเอาผลที่สำรวจไว้ได้ มาเปรียบเทียบกันดู ถ้าเห็นมนุษย์พวกใดภาษาใดมีลักษณะละม้ายคล้ายคลึงกันมาก ลักษณะก็จัดรวมกันเข้าเป็นเผ่าพันธุ์หนึ่ง ชาติที่เขาเอาเข้ารวมกันนี้ เขาไม่ได้ยืนยันว่าเป็นชาติร่วมบรรพบุรุษเดียวกัน บอกได้แต่ว่า มนุษย์พวกนั้น ๆ ว่าฉะเพาะในทางรูปร่างหน้าตา อาจถือได้ว่าเป็นเผ่าพันธุ์เดียวกันเท่านั้น เขาจะบอกให้แน่นอนยิ่งกว่านี้ไม่ได้เป็นธรรมดา เพราะมนุษย์ไม่ได้รวมกันอยู่แต่ในหมู่ หรือผะสมพันธุ์กันได้แต่ฉะเพาะในพวกเดียวเท่านั้น มนุษย์ย่อมมีพยพย้ายถิ่น จะเป็นด้วยสมัครใจ หรือถูกกวาดครัวเอาไปก็ตาม แล้วก็ไปติดต่อผะสมกันกับพวกอื่น จนรูปร่างหน้าตาของผู้ที่สืบสายโลหิตต่อมา ต้องเปลี่ยนไป สุดแล้วแต่สิ่งแวดล้อมและเหตุการณ์จะหนักเบาไป

ทางไหน ฝรั่งคนหนึ่ง (Dr. Richardson) ได้เล่าไว้ในระยะทางไปเชียงใหม่ เมื่อปี พ.ศ. ๒๓๗๙ ว่า เจ้าราชวงศ์เมืองเชียงใหม่มีภรรยารวมด้วยกัน ๒๙ คน ในภรรยาเหล่านี้ นอกจากเอกภรรยาคนเดียว ล้วนเป็นหญิงชะเลยต่างชาติ ที่เจ้าราชวงศ์ไปปล้นตี กวาดครัวเอามาจากชายแดน ก็เมื่อผู้เป็นหัวหน้ามีภรรยาได้ถึง ๒๙ คน พวกหัวหน้าชั้นรองๆ ลงมา แต่ละคนอย่างน้อยก็อาจมีภรรยาได้มากกว่าคนหนึ่ง ลักษณะหน้าตาและผิวพรรณของบุตรที่เกิดมาจึงผิดแปลกต่างๆ กัน พวกเจ้าฟ้าไทยใหญ่แต่ก่อนนี้ ถือเป็นคติว่า ถ้าได้ภรรยามากคนเป็นชนชาติต่างๆ ก็เป็นเกียรติยศมาก ภรรยาของเจ้าฟ้าไทยใหญ่จึงมีทั้งที่เป็นจีน เป็นพะม่า เป็นกะเหรี่ยง เป็นละว้า และชาติภาษาต่างๆ สุดแล้วแต่จะหามาได้ วิธีหาก็คือไปกวาดครัวเป็นชะเลยมาบ้าง ซื้อมาบ้าง หรือมีผู้มาถวายเป็นกำนัลบรรณาการบ้าง บุตรที่เกิดมาก็เป็นธรรมดาต้องมีเค้าลักษณะไปตามส่วนของมารดาด้วย เพราะฉะนั้น การแบ่งมนุษย์โดยถือเอารูปร่างหน้าตาเป็นกำหนด จึงได้ผลไม่สู้แน่นัก จะแบ่งได้ก็เพียงกำหนดเอาเป็นประมาณในรูปลักษณะที่เหลื่อมล้ำหนักเบาไปทางไหนมากเท่านั้น ตัวอย่างชนชาติที่เรียกว่าอังกฤษก็ดี หรือชนชาติอเมริกันแห่งสหปาลีรัฐอเมริกาก็ดี ก็เกิดขึ้นด้วยผะสมพันธุ์กันมากชาติ หรือถ้าว่าในสยาม ประชาชนที่เป็นชาวสยามถ้าเป็นฝ่ายเหนือ ส่วนมากก็เป็นไทยปนละว้า ต่ำลงมาก็ปนเขมร

ใต้ลงไปถึงปลายสุด ก็ปนมะลายู เหตุนี้เขาจึงตกลงแบ่งมนุษย์ออกเป็นพวกโดยทางภาษา ด้วยเห็นว่าคำพูดและรูปภาษาของชาติใด ถ้าสืบมาจากเผ่าพันธุ์เดียวกัน ถึงแม้จะมียืมเอาคำพูดในภาษาอื่นมาใช้ แต่ก็ไม่ทำให้เปลี่ยนไปมากนัก ผิดกับการผะสมพันธุ์ ซึ่งเปลี่ยนแปลงรูปร่างได้มาก ๆ การแบ่งภามนุษย์โดยเอารูปภาษาที่พูดเป็นที่ตั้ง จึงไม่เกี่ยวกับเรื่องเลือดเนื้อเชื้อชาติ เพราะมนุษย์แม้จะเป็นคนละเผ่าพันธุ์ แต่ด้วยเหตุการณ์ในทางประวัติศาสตร์บังคับ บางทีก็อาจใช้ภาษาร่วมกันได้ เช่น พวกแขกนิโกรในสหรัฐปาลีรัฐอเมริกาที่พูดภาษาอังกฤษเป็นต้น

ว่าในส่วนมนุษย์ชาติที่มีอยู่ในแหลมอินโดจีน ตามที่เขาแบ่งไว้โดยรูปภาษา ก็มีอยู่ ๔ เผ่าพันธุ์ คือ (๑) ไทย–จีน พวกนี้มีไทยและจีน บางทีก็รวมญวนเข้าด้วย (๒) มอญ–เขมร มีมอญ, เขมร, ข่า (มียกเว้นบ้าง) ขมุ, ละว้า, ปะหล่อง, ชอง, กะโซ่ และชาวป่าชาวเขาอีกหลายพวก (๓) ธิเบต–พะม่า มีธิเบต, พะม่า, กะจิ่น, จิ่น, ปะด่วง, มูเซอร์ และชาวป่าชาวเขาอีกหลายสิบพวก (๔) พวกที่ยังไม่รู้ได้แน่ มีกะเหรี่ยงยางแดง ยางขาว ต้องซู่ (พวกเหล่านี้ว่ามีเชื้อชาติในทางภาษาเป็นอย่างเดียวกัน) แม้ว, เย้า, และอื่น ๆ

ในประเทศอินโดเนเซีย ก็มี (๑) พวกนิกริโต คือมนุษย์ผิวดำรูปร่างต่ำเตี้ย ผมหยิกสั้น ได้แก่พวกชาวป่าที่มีอยู่ในแหลมมะลายู เช่น พวกเซียมัง ถ้าเป็นพวกอยู่ทางตะวันออกของ

แหลมมะลายูเรียกว่าพวกพะงัน (ไม่รวมพวกซาไกหรือกอย ที่เราเรียกว่าเงาะ ซึ่งเขาจัดเอาไว้ว่าฉะเพาะทางภาษาในเผ่าพันธุ์ตระกูลภาษามอญ–เขมร แต่บางทานว่าเป็นตระกูลภาษาชะวา มะลายู– Winstedt) และมีอยู่ในหมู่เกาะต่าง ๆ ตลอดไป บางทีเพื่อรวมใหญ่ เขาจัดพวกนิกรีโตนี้ไปเข้าพวกเดียวกับนิโกร รวมเรียกว่านิกรอยด์ (๒) ชะวา–มะลายู (ซึ่งรวมทั้งชาวฟิลลิปปีโนบางพวกด้วย) บางทีก็เรียกว่า ออสโตรเนเชียนหรือออสตริกหมายเอาชะวามะลายูรุ่นแรก

ที่เล่าเรื่องเป็นบทนำเสียยืดยาวจนน่ารำคาญ ก็เพราะมีความจำเป็นอย่บ้าง มิฉะนั้นก็จะต้องอธิบายข้อความเหล่านี้ไว้ในเนื้อหา จะทำให้เรื่องยุ่งมากเข้า

๒. สมัยก่อนประวัติศาสตร์

มนุษย์พวกแรกที่อาศัยอยู่ในแหลมอินโดจีนครั้งดึกดำบรรพ์ จะเป็นชาติไรทราบไม่ได้ชัด หลักฐานทางโบราณคดี ตามที่ขุดค้นได้ก็มีแต่เครื่องมือหิน ส่วนมากเป็นชะนิดขวานหินอย่างขัดเกลี้ยง จึงสันนิษฐานว่ามนุษย์ที่อยู่ในแหลมอินโดจีน สมัยก่อนประวัติศาสตร์ คงเป็นพวกอยู่ในยุคหินปูนปลาย

ยุคหิน เป็นคำใช้ในโบราณคดี สำหรับแบ่งอายุเวลาของมนุษย์ดึกดำบรรพ์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ นักโบราณคดีได้สำรวจตรวจค้นหาร่องรอย อันจะเป็นทางให้สันนิษฐานได้ ว่ามนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ มีสภาพความเป็นอยู่อย่างไรบ้าง ปรากฏว่าเมื่อได้ขุดค้นลึกลงไปในดิน ก็พบก้อนหินเป็นรูปคล้ายหัวขวาน มีอยู่มากมายกระจัดกระจายทั่วไปในที่บางแห่งของโลก ก้อนหินเป็นรูปหัวขวานนี้รู้ได้ว่าไม่ได้เป็นเองตามธรรมชาติ เพราะบางก้อนก็เห็นได้ชัดว่ามีรอยขัดฝนให้หน้าคมและเกลี้ยงเกลาอย่างขวาน (มีตัวอย่างอยู่ในสถานพิพิธภัณฑ์แห่งชาติ ตามคติโบราณที่ว่ารามสูรขว้างขวานเกิดเป็นพ้าผ่า และมีผู้พบเป็นขวานหินตกอยู่บนดิน ก็เห็นจะเป็นขวานหินอย่างนี้) ที่ขุดพบอยู่ลึกลงไปในดิน รูปขวานไม่เกลี้ยงเกลา กลับหยาบเข้าเป็นลำดับ คือเป็นรูปสักแต่ว่าเราะริมก้อนหินพอให้เป็นขวาน ในที่สุดก็เป็นรูป

ใกล้ไปทางก้อนหินธรรมดา ซึ่งถ้าไม่ใช้ความสังเกตพิจารณาให้ถี่ถ้วน ก็แทบทราบไม่ได้ว่า ก้อนหินเหล่านั้นได้ถูกมนุษย์ต่อยเราะริมออก เพียงให้มีสันคมใช้เป็นอาวุธและเครื่องมือได้เท่านั้น ขวานหินนี้ ส่วนมากมักพบมีอยู่ในถ้ำ จึงทำให้เข้าใจว่ามนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์คงจะใช้ถ้ำผาเป็นที่อาศัย เพราะยังไม่มีปัญญาพอจะสร้างเป็นเพิงและทับ สำหรับอาศัยกันฟ้าฝนและศัตรู จึงได้มีผู้พบขวานหินอยู่ดื่นดาดที่ในถ้ำมากกว่าที่แห่งอื่น ด้วยหลักฐานอย่างนี้ นักโบราณคดีจึงนำเอามาใช้แบ่งอายุของมนุษย์ในสมัยนั้น เรียกว่ายุคหิน คือเห็นว่า มนุษย์ในแรกเริ่มเดิมที คงมีสภาพไม่ผิดอะไรกับสัตว์ ซ้ำจะเสียเปรียบสัตว์ ที่ไม่มีเขี้ยวเล็บสำหรับรุกรานหรือป้องกันรักษาตัวให้รอดพ้นอันตราย ความจำเป็นบังคับให้เกิดปัญญาขึ้นขั้นแรก คือรู้จักเอาก้อนหินมาต่อยหรือกระแทกให้ร้าว เพื่อให้ก้อนหินเป็นแง่และเหลี่ยมคม สักแต่ว่าเป็นรูปหยาบ ๆ คล้ายขวาน พอที่จะจับกำใช้เป็นเครื่องมือได้ ฝรั่งเรียกขวานหินชะนิดนี้ว่า ขวานกำปั้น ด้วยเวลานั้นยังไม่รู้จักทำด้าม ต้องใช้กำเอาไว้ในมือ มนุษย์อยู่ในสมัยใช้ขวานหินชะนิดนี้เขาให้ชื่อว่ามนุษย์ยุคหินปูนต้น

ล่วงต่อมาจะเป็นกี่หมื่นกี่แสนปีทราบไม่ได้ รู้ได้แต่ว่านานเต็มที มนุษย์ค่อยมีสติปัญญาความคิด จึงรู้จักเอาก้อนหินมาเราะเป็นคมให้ใช้การได้ดียิ่งขึ้น ถึงสมัยนี้เรียกว่ายุคหินปูนกลาง ลางทีทางโบราณคดีเรียกรวมกันทั้งสองยุคว่ายุคหินปูน

หอสมุดแห่งชาติ

เก่า ถัดมาก็เข้าถึงยุคหินปูนใหม่ เป็นสมัยมนุษย์รู้จักเอาหินมาฝนให้คม และขัดหน้าให้เกลี้ยงเกลาขึ้น รู้จักทำด้ามขวานและทำเครื่องมือเครื่องใช้ได้มากอย่าง นี่แหละที่เล่ามาข้างต้นถึงขวานหินขัดเกลี้ยง ซึ่งมีผู้พบในที่ต่าง ๆ ทางแหลมอินโดจีน การขุดค้นหาเครื่องมือหินในแหลมอินโดจีน ยังไม่ได้สำรวจตรวจหากันมากนัก ต่อไปถ้านักโบราณคดีได้เอาใจใส่ในเรื่องนี้ยิ่งขึ้น ก็อาจทราบเรื่องราวของมนุษย์สมัยหินในแหลมอินโดจีน เขยิบยุคขึ้นไปก็ได้

ได้พูดมาแล้วว่า ความเจริญของมนุษย์ในที่ต่าง ๆ ย่อมมีลักษณะไม่พร้อมกัน เร็วบ้าง ช้าบ้าง บางชาติก็มีความเจริญมาแล้วนาน บางพวกก็ยังตกอยู่ในยุคหิน หรืออย่างดีก็เขยิบขึ้นมาจากยุคหินเพียงเล็กน้อย นักโบราณคดีจึงเข้าใจว่า มนุษย์ชาตินิกริโต ซึ่งเป็นพวกชาวป่าชาวเขาอยู่ในแหลมมะลายู และมีความเป็นอยู่อย่างล้าหลังต่อความเจริญเอามาก ๆ น่าจะเป็นเชื้อสายของมนุษย์ในยุคหินปูนปลาย เหลือกระเสนกระสายสืบมาจนทุกวันนี้

จำเนียนกาลล่วงมา จะเป็นเวลากี่พันกี่หมื่นปีทราบไม่ได้อีก มีชนชาติในตระกูลออสโตรเนเชียน อพยพหย่อยกันเข้ามาในแหลมอินโดจีนเป็นหลายพวก และทั้งระยะเวลาที่มาห่าง ๆ กัน มนุษย์ในตระกูลออสโตรเนเชียนเดิมอยู่ที่ไหน ก็ทราบไม่ได้อีก นักโบราณคดีบางท่านสันนิษฐานว่า บ้านเดิมของพวกนี้ น่า

จะอยู่ในดินแดนตอนตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศจีน ต่อมา
ก็มีมนุษย์ในตระกูลมอญ-เขมรพากันยกเข้ามา นับว่าเป็นตระกูล
ที่สามของมนุษย์ตอนแรกซึ่งเข้ามาอยู่ในแหลมอินโดจีน

พวกมอญ-เขมรนี้ นักโบราณคดีมีความเห็นว่า สามารถที่จะลง
มาจากตอนใต้ของประเทศจีน แต่ลางท่านก็ว่า เห็นจะมาจาก
อินเดีย เพราะยังมีชาวป่าชาวเขาบางพวกในอินเดีย เช่นพวก
มุณฑ์เป็นต้น ที่พูดภาษามีเค้าไปทางรูปตระกูลของภาษานี้ ชะรอย
ชาติมุณฑ์จะเป็นพวกมอญ-เขมรที่เหลือตกค้างอยู่ในอินเดียเท่ากับ
ทิ้งร่องรอยทางเดินของพวกมอญ-เขมรไว้ให้เห็น ว่าอพยพกันเข้า
มาในแหลมอินโดจีนโดยทางไหน

มนุษย์ที่ต้องอพยพย้ายจากถิ่นเดิม มาหาภูมิลำเนาอยู่ใหม่
ก็เนื่องแต่เหตุหลายประการ แต่เมื่อย่อลงก็ตกอยู่ในเรื่องหากิน
เป็นส่วนใหญ่ เป็นต้นว่า ดินแดนที่อยู่เดิมเกิดแร้นแค้นกันดาร
ไม่พอจะหาอาหารเลี้ยงชีวิตได้บ้าง เกิดโรคภัยไข้เจ็บอยู่ไม่สบาย
บ้าง เกิดจำนวนคนทวีขึ้น ที่ทำมาหากินคับแคบไม่พอแบ่งกัน
ได้ทั่วถึงบ้าง หรือไม่เช่นนั้น ก็ถูกมนุษย์พวกอื่นเข้ามาแย่งที่
แย่งทางเสีย เหตุเหล่านี้ แต่ละอย่างย่อมเป็นปัจจัยให้มนุษย์
ตองละถิ่นเดิม จะอพยพกันมาทั้งพวก หรือวาแยกพวกออกมา
เป็นคราวๆ ก็แล้วแต่กรณี มาตามทาง อาจมีบางหมู่แยกตั้งภูมิ
ลำเนาลงในที่บางแห่ง ส่วนนอกนั้นก็เดินทางต่อมา จนกว่าจะ
ถึงที่ซึ่งเห็นว่าเหมาะก็หยุดลง และตั้งภูมิลำเนาอยู่ที่ตรงนั้น ตาม

ธรรมดา ที่ซึ่งยกมาตั้งภูมิลำเนาอยู่นั้น ย่อมจะเป็นที่สะดวกในการไปมาหากิน และในดินแดนเช่นนี้ มักมีมนุษย์พวกอื่นมาอยู่ก่อนแล้ว มนุษย์พวกที่มาอยู่ใหม่ ก็เกิดผะสมพันธุ์กันขึ้นกับพวกที่อยู่เดิม ประกอบทั้งสิ่งที่แวดล้อมก็ผิดกัน ทำให้รูปร่างหน้าตาและสิ่งอื่นเปลี่ยนแปลงขึ้นได้ จนในที่สุดก็ไม่ทราบว่าเป็นเผ่าพันธุ์เดียวกันมาแต่เดิม มนุษย์ตระกูลมอญ-เขมร พวกแรกที่ยกเข้ามาในแหลมอินโดจีน คะเนว่าจะเป็นพวกซึ่งสืบเชื้อสายต่อมา เป็นชาติละว้า ปะหล่อง ข่า ขมุ ในปัจจุบันยังมีเหลือเป็นชาวป่าชาวเขา ส่วนมากอยู่ถัดสยามออกไปในตอนเหนือและตะวันออก ต่อมา ก็มีมอญและเขมร ซึ่งเป็นชาติอยู่ในตระกูลเดียวกัน ยกเข้ามา ทำนองสองพวกหลังนี้จะมีกำลังมากกว่าก็ขับไล่พวกเดิม ต้องหลบหนีไปอยู่ตามหุบห้วยเหวเขา ส่วนมนุษย์ในตระกูลออสโตรเนเชียน ก็ถูกเบียดเบียนเช่นเดียวกัน ต้องลงเรือหนีข้ามทะเลไปอยู่ยังเกาะต่าง ๆ แถบทะเลใต้ ซึ่งต่อมาว่าเป็นพวกชาวชะวามะลายู ส่วนที่ไม่หนีข้ามทะเลไป ก็หลบหนีไปอยู่ตามเขา เป็นพวกข่าระแดร์และข่าจรายปัจจุบันนี้ที่ไม่หนี แต่ต่อมาตั้งเนื้อตั้งตัวได้ในสมัยประวัติศาสตร์ ก็มีพวกแขกจาม แห่งประเทศจัมปา อยู่ตอนที่เป็นประเทศญวนอันหนำเดียวนี้ แต่ก็เป็นพวกผะสมกับพวกอินเดียในยุคหลังตั้งครั้งก่อน

เรื่องมนุษย์พวกแรก ที่เข้ามาสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ก็มีย่อ ๆ ดั่งพรรณนามานี้ เป็นเรื่องที่รู้อะไรไม่ได้แน่ทั้งนั้น ตกอยู่ในลักษณะเดา เพราะไม่มีหลักฐานอะไร นอกจากเครื่องมือหิน ภาษาพูด และจากตำนานนิยายนิทานต่อปากกันมา ล้วนเป็นหลักฐานอย่างกระท่อนกระแท่น ถ้าจะเรียกเรื่องตอนนี้เปรียบเทียบกับของฝรั่งว่าเป็นสมัยมืดมัว ก็เห็นจะได้

เรื่องแหลมอินโดจีนมาปรากฏเห็นได้รางๆ เป็นครั้งแรกก็จากหลักฐานทางอินเดีย คือในหนังสือมหาวงศ์พงศาวดารลังกากล่าวว่า ในระยะต้นพุทธกาล เมื่อ พ.ศ. ๒๐๐ เศษ พระเจ้าอโศกมหาราชได้เป็นใหญ่ในอินเดีย ตอนต้นรัชชกาลได้เสด็จยกกองทัพไปปราบปรามแว่นแคว้นต่าง ๆ ในอินเดีย มีแคว้นกลิงคราษฎร์ ซึ่งอยู่ชายทะเลข้างฝ่ายตะวันออกเฉียงใต้ของอินเดีย เป็นที่สุดแห่งการแผ่ราชอำนาจด้วยแสนยานุภาพ ต่อนี้ไป พระองค์ทรงพระราชดำริว่า การแผ่พระราชอาณาจักรในทางรบพุ่ง มนุษย์ต้องล้มหายตายจากได้รับทุกข์เดือดร้อนแสนสาหัส ก็สลดพระราชหฤทัย จึงทรงเลือกเอาพระพุทธศาสนาเป็นหลัก สำหรับแสวงหาพระเกียรติยศแต่โดยธรรมานุภาพ ได้ประกาศพระองค์เป็นพุทธศาสนูปถัมภก แล้วต่อมา มีพระราชหฤทัย ปรารถนาจะให้พระพุทธศาสนาแพร่หลายไปถึงนานาประเทศ จึงโปรดให้แต่งสาสนทูต เที่ยวสั่งสอนพระพุทธศาสนาในแว่นแคว้นแดนต่าง ๆ ซึ่งอยู่นอกอินเดีย ว่าฉะเพาะประเทศ

ทางตะวันออก ก็ได้ทรงเลือกสรรพระอรหันต์ ชื่อโสณะและอุตตระสององค์ ไปประกาศพระศาสนายังประเทศสุวรรณภูมิ ซึ่งเข้าใจว่า เป็นตอนหนึ่งตอนใดในแหลมอินโดจีนนี้เอง

นอกจากนี้ ยังมีเค้าปรากฏอยู่ในหนังสือมหากาพย์ของอินเดีย คือคัมภีร์รามายณะและคัมภีร์มหาภารต ซึ่งมีอายุอยู่ในยุคใกล้ ๆ กัน ว่าได้มีชาวอินเดียลงเรือข้ามทะเล มาค้าขายในแถบแหลมอินโดจีนนี้ แต่สมัยต้นพุทธกาลแล้ว ในชาดกที่กล่าวถึงชาวอินเดีย ลงเรือมาค้าขายยังประเทศสุวรรณภูมิมีอยู่สามเรื่อง คือ

๑. มหาชนกชาดก กล่าวไว้ว่า พระมหาชนกบรรทุกสินค้าลงเรือไปพร้อมกับพวกพาณิชชาวสุวรรณภูมิ ระหว่างทาง ถูกพายุใหญ่พัดเรือแตกอับปางลงกลางทะเล พระมหาชนกต้องว่ายน้ำอยู่กลางทะเลถึงเจ็ดวัน ร้อนถึงนางมณีเมขลาสมุทรเทวีมาช่วยจึงรอดชีวิตกลับมาได้

๒. สังขพราหมณชาดก เล่าว่า พราหมณ์ชื่อสังขะเป็นเศรษฐีใจบุญ ลงเรือไปค้าขายยังแดนสุวรรณภูมิ เกิดเหตุเรือที่ไปทะลุ น้ำไหลเข้าและจมลงกลางทะเล หากด้วยสังขพราหมณ์เป็นคนใจบุญ นางมณีเมขลาจึงช่วยให้รอดพ้นอันตรายมาได้

๓. สุสันธีชาดก เดินเรื่องว่า พระยาครุฑแปลงเป็นมาณพมาเล่นสะกากับพระเจ้าตัมพราชแห่งกรุงพาราณสี แล้วลักพานางสุสันธีผู้มีกลิ่นกายหอมดั่งแก่นจันทน์ ซึ่งเป็นมเหสีของ

พระเจ้าตัมพราช ไปสมสู่อยู่ด้วยยังพิภพสุบรรณ พระเจ้าตัมพราชตรัสใช้ให้นายอัคคะคนขับรำของพระองค์ ไปติดตามสืบหานางสุสันธีในแดนประเทศต่าง ๆ ในที่สุด นายอัคคะได้อาศัยโดยสารเรือพ่อค้าชาวภารุกัจฉาซึ่งจะไปสู่สุวรรณภูมิ เรือที่ไปถูกปลามังกรกระโดดเข้ามาและดื้นจนเรือแตกทะลาย นายอัคคะถูกคลื่นซัดไปบนพิภพสุบรรณ ไปพบนางสุสันธี ก็ได้อยู่ร่วมกับนางโดยที่พระยาครุฑไม่ทราบเพราะไม่อยู่ ภายหลังนายอัคคะโดยสารเรือพ่อค้ากลับมาเมืองพาราณสีได้ นำเหตุกราบทูลพระเจ้าตัมพราชให้ทรงทราบ เมื่อพระยาครุฑแปลงเป็นมาณพมาเล่นสะกากับพระเจ้าตัมพราชอีก พระเจ้าตัมพราชตรัสให้นายอัคคะมาบรรเลงพิณ ขับร้องถึงเรื่องราวเกี่ยวด้วยนางสุสันธีดังที่เป็นมาแล้ว พระยาครุฑก็ระแวงสงสัย จึงพานางสุสันธีมาถวายคืนพระเจ้าตัมพราช

เรื่องที่เล่ามานี้ แสดงว่าสุวรรณภูมิเป็นแผ่นดินอยู่ถัดอินเดียมาทางตะวันออกโดยทางทะเล และคงเป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ด้วยโภคทรัพย์ ชาวอินเดียจึงกล้าฝ่าอันตรายข้ามน้ำข้ามทะเลมาค้าขาย สุวรรณภูมินี้ ยุติกันว่า อยู่ในแหลมอินโดจีน แต่จะเป็นตอนไหนโดยฉะเพาะในสมัยนั้น ทราบไม่ได้ชัด นักปราชญ์โบราณคดีก็เถียงกันอยู่ ลางท่านก็ว่าอยู่ที่ตอนใต้ของประเทศพะม่า บ้างก็ว่าอยู่ที่แหลมมะลายูตอนเหนือ แต่ที่มีผู้เห็นพ้องกันมาก ว่าศูนย์กลางของสุวรรณภูมิอยู่ที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา

หอสมุดแห่งชาติเฉลิมพระเกียรติ ร.๙ นครราชสีมา

หรือบริเวณนครปฐม อันเป็นแดนซึ่งในสมัยพันปีกว่าขึ้นไป เป็นประเทศซึ่งนักปราชญ์โบราณคดีกำหนดเรียกว่าอาณาจักรทวาราวดี (เหตุผลที่ว่าสุวรรณภูมิอยู่ที่ลุ่มน้ำเจ้าพระยา และบริเวณนครปฐมมีแจ้งอยู่ในคำอธิบายของสมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ในพระราชพงศาวดารฉะบับพระราชหัตถเลขาเล่ม ๑ และเรื่องแหลมทองของขุนศิริวัฒนอาทร) เวลานี้ มีลางท่านเรียกแหลมอินโดจีนทั้งหมดว่าแหลมทอง ทั้งนี้เห็นจะเป็นทำนองเดียวกับที่เราเรียกว่าอินเดีย ถ้าว่าถึงอินเดียสมัย ๓–๔ พันปีขึ้นไป ก็ต้องเป็นอินเดียตอนลุ่มน้ำสินธุ ถ้าเป็นอินเดียสมัยต้นพุทธกาลก็อยู่ที่มัธยมประเทศ แต่ถ้าว่าถึงอินเดียในปัจจุบัน ก็เป็นอินเดียทั้งหมด จะเป็นตอนไหน ก็เรียกว่าอินเดียได้ทั้งนั้น

ชาวอินเดียซึ่งข้ามทะเลมาค้าขายยังแดนแหลมอินโดจีนครั้งกระโน้น น่าจะต้องเข้าใจว่า คงมีพวกที่เข้ามาตั้งภูมิลำเนาหากินอยู่ก่อนแล้ว มิฉะนั้น พระอรหันต์ที่พระเจ้าอโศกมหาราชอาราธนาให้มาประกาศพระศาสนา จะพูดภาษาให้ชาวพื้นเมืองเข้าใจกันได้อย่างไร นอกจากจะมีชาวอินเดียมาอยู่ก่อนหน้าแล้วจึงจะเป็นล่ามส่งภาษากันเข้าใจได้ ชาวอินเดียเหล่านั้น จะไม่ใช่อพยพกันเข้ามาทำกินโดยธรรมดาทั้งหมด อาจมีพวกหนีภัยทัพภัยในบ้านเมืองเดิมมาสมทบอยู่ด้วย เพราะเหตุการณ์ในอินเดียยุคโบราณ มีเรื่องรบราฆ่าฟันกันยุ่งมาก ยกตัวอย่าง พระเจ้าอโศกมหาราชทรงกรีธาทัพเสด็จมาปราบแคว้นกลิงคราษฎร์ ก็อาจ

มีชาวแคว้นนั้น หนีภัยข้ามทะเลเข้ามาอยู่ในแหลมอินโดจีนบ้าง ก็ได้ ชาวอินเดียที่เข้ามานอกจากพวกพ่อค้า อาจมีพวกเชื้อสายเจ้านายที่หนีภัย และพวกในวรรณกษัตริย์และวรรณพราหมณ์สมทบกันเข้ามาเป็นคราว ๆ แล้วแต่เหตุการณ์ทางอินเดียจะมีขึ้น พวกเหล่านี้ เมื่อมีจำนวนเพิ่มเติมกันเรื่อยเข้ามา ก็คงจะขยายเขตต์ที่อยู่ออกไปไกลโดยลำดับ โดยเหตุที่ชาวอินเดียมีวิชาความรู้ ดีกว่าพวกชาวพื้นเมือง คงจะได้เป็นครูบาอาจารย์ ในที่สุดนานเข้า ก็มีอำนาจมาได้เป็นเจ้าบ้านผ่านเมืองขึ้นในแดนบางตอน เกิดเป็นอาณาจักรขึ้นในสมัยโบราณหลายประเทศ กระทั่งตลอดถึงดินแดนในอินโดเนเซียด้วย อาณาจักรเหล่านี้ล้วนปกครองตามแบบแผนของอินเดีย ตลอดจนศาสนาของบ้านเมืองก็เป็นพระพุทธศาสนาและลัทธิพราหมณ์ หรือถ้าจะพูดเป็นสามัญ ก็ต้องว่าประเทศเหล่านี้เข้ารีตอินเดียนั่นเอง จนเป็นเหตุให้นักปราชญ์โบราณคดีชาวอินเดียถือเอาว่า แหลมอินโดจีนและอินโดเนเชีย เป็นเสมือนส่วนหนึ่งของอินเดีย ที่อยู่นอกอินเดียออกไป เลยให้ชื่อว่า Greater India เป็นทำนองเดียวกับที่เราจะพูดบ้างว่า Greater Thai หมายความถึงไทยทั้งหมดที่อยู่นอกสยามออกไป รวมอยู่ด้วยกับไทยสยามฉะนั้น

ประเทศสมัยโบราณในแหลมอินโดจีน ก็มีความเป็นไปเหมือนบุคคล เมื่อมีอำนาจขึ้น ผู้ปกครองเป็นใหญ่ ก็แผ่เดชานุภาพขยายอาณาเขตต์ออกไปไม่มีสิ้นสุด พอสิ้นสมัยผู้นำที่

สามารถแล้ว อาณาจักรซึ่งกอบก่อขึ้นไว้ด้วยเลือดเนื้อมนุษย์ ก็ถึงแก่ความเสื่อม ที่สุดก็ศูนย์ไป เกิดมีอาณาจักรใหม่เข้ามาแทนที่ . ถ้าเปรียบก็ไม่ผิดอะไรกับลูกคลื่นที่เดาะเล่น มีขึ้นสูงแล้วก็ลงต่ำ ถ้าเดาะแรงลูกคลื่นขึ้นไปสูง แล้วก็ตกลงมา ถ้ารู้จักเดาะให้พอดี ลูกคลื่นก็ลอยอยู่ได้นานหน่อย แต่ในที่สุดก็ต้องตกลงดินเหมือนกัน . อีกประการหนึ่ง ยุทธภัยสมัยโบราณ เมื่อใครตีบ้านเมืองใดได้ ก็เผาผลาญบ้านเรือนกันเสียราบเป็นหน้ากลอง แล้วกวาดต้อนเทครัวพวกฝ่ายแพ้ เป็นชะเลยไปบ้านเมืองของตน ไปนาน ๆ พวกฝ่ายแพ้ก็ถูกพวกฝ่ายชะนะกลมกลืนกลายเป็นพวกเดียวไป ส่วนบ้านเมืองเดิมก็ทิ้งให้ปรักหักพัง กลายเป็นเมืองรกร้าง อยู่ในป่าดงพงชัฏ หรือไม่เช่นนั้นก็กลับฟื้นคืนมาเป็นบ้านเมืองขึ้นใหม่อีก นอกนี้ ผู้เป็นหัวหน้ามีอำนาจ มักชอบย้ายราชธานีกันบ่อย ๆ แล้วก็เรียกชื่อประเทศเอาตามชื่อกรุงหรือราชธานีนั้น ๆ บางคราวกรุงหนึ่งมีชื่อเด่นปรากฏอยู่ในตำนานและพงศาวดารคราวหนึ่ง ครั้นแล้วจู่ ๆ ชื่อนั้นก็หายไป เกิดมีชื่อกรุงขึ้นใหม่ คราวนี้ก็เกิดความลำบาก ในเรื่องค้นหาเมืองที่ศูนย์สิ้นชื่อไปแล้ว ว่าจะอยู่ที่ตรงไหนในเวลานี้ นอกจากจะต้องขุดค้นหาหลักฐานทางโบราณคดี ซึ่งจมทับถมอยู่ในดิน รอเวลาจนกว่าจะมีนักโบราณคดีมาขุดค้นหา ได้เป็นความรู้เพิ่มเติมต่อไปในวิชาโบราณคดี

บัดนี้จำเป็นจะต้องเล่าเรื่องราวทางอินเดียสมัยโบราณ มาประกอบด้วยเสียก่อน เพราะชาวอินเดียที่เข้ามาอยู่ในแหลมอินโดจีน ย่อมมาจากแดนต่าง ๆ ในอินเดีย และมากันหลายยุคหลายคราว ผู้ที่เข้ามาเป็นชาวเมืองไหน และเป็นชาวอยู่ในยุคไหน ก็เป็นธรรมดาที่จะต้องนำเอาคติในศาสนาและอื่น ๆ ของชาวเมืองนั้นยุคนั้น เข้ามาเป็นแบบอย่างด้วย เพราะฉะนั้นในในบรรดาหลักฐานทางโบราณคดีที่ขุดค้นได้ จึงมีหลายแบบหลายชะนิด เมื่อนำเอาหลักฐานเหล่านี้ ไปเปรียบเทียบกับของอินเดีย ก็ปรากฏว่าละม้ายคล้ายคลึงกับของอินเดียในถิ่นนั้นยุคนั้น เป็นต้นว่า เขาขุดพบพระพุทธรูปได้บางองค์ มีลักษณะแปลกกว่าที่มีอยู่ แต่เมื่อนำเอาพระพุทธรูปนี้ไปเปรียบเทียบกับของอินเดีย ก็คล้ายคลึงกับพระพุทธรูปที่นิยมสร้างกันไว้ในสมัยราชวงศ์คุปตะ เขาก็กำหนดพระพุทธรูปนั้นว่าเป็นแบบคุปตะ และอาจสันนิษฐานได้ต่อไปว่า ประชาชนที่มีพระพุทธรูปแบบนี้ไว้บูชา จะตกอยู่ในสมัยรุ่นราวคราวเดียวกับสมัยที่ราชวงศ์คุปตะมีอำนาจในอินเดีย จึงอาศัยศักราชทางอินเดียตอนนั้นมาเป็นเครื่องช่วยสันนิษฐานได้อีกชั้นหนึ่ง หรือเขาพบแบบปรางค์เทวาลัยในที่บางแห่ง มีลักษณะเป็นแบบอย่างทางอินเดียตอนใต้สมัยพวกปัลลวะเป็นใหญ่ เขาก็สันนิษฐานได้ว่าคงมีชาวอินเดียในสมัยราชวงศ์นั้น เข้ามาอยู่ในแหลมอินโดจีนตอนนั้น ๆ ประกอบกับศิลาจารึกซึ่งค้นพบ ได้มีผู้สามารถอ่านเอาข้อความออกได้

แล้วผะสมกับเรื่องราวที่ชนชาติอื่นจดเอาไว้ ความรู้ในเรื่องประวัติศาสตร์ของแหลมอินโดจีนตอนนั้น ก็กระจ่างแจ้งขึ้นเป็นลำดับ สามารถคุมเค้าโครงเหล่านี้ประกอบเป็นเรื่องราวขึ้นได้

ด้วยเหตุผลดังบรรยายมา จึงจะขอเล่าพงศาวดารอินเดียเสียก่อน จับแต่พระเจ้าอโศกมหาราชเสด็จสวรรคตแล้ว ราว พ.ศ. ๓๓๑ ราชอาณาจักรของพระองค์ ซึ่งแผ่ไพศาลไปเกือบทั่วทั้งอินเดีย ยกเว้นแต่ตอนใต้และฝ่ายตะวันตกบ้างเล็กน้อย ก็ถึงแก่ความเสื่อมโซมลงเป็นลำดับ เพราะพระราชอาณาจักรของพระเจ้าอโศกมหาราช แม้พระองค์จะทรงก่อเสมือนเป็นฐานขึ้นไว้ แต่ก็ไม่มีผู้ใดจะสามารถตกเติมเสริมให้มั่นคงยิ่งขึ้น เพราะผู้เป็นรัชชทายาทต่อมาแต่ละองค์ ทรงปรีชาสามารถไม่เท่าเทียม เหตุฉะนั้น ประเทศอินเดียภายหลังพระเจ้าอโศกมหาราช จึงเปรียบเหมือนทะเลใหญ่ที่สงบราบคาบ แล้วกลับเป็นมรสุมถูกคลื่นลมพัดพาให้เกิดปั่นป่วนไปหมด เป็นอยู่อย่างนี้หลายร้อยปี ระหว่างนี้ ราชวงศ์เมารยะของพระเจ้าอโศกมหาราช ซึ่งมีรัชชทายาทสืบต่อมาไม่กี่พระองค์ ก็ต้องสิ้นสุดลง ผลัดเปลี่ยนเป็นราชวงศ์ใหม่ แตกแยกกันออกไปเป็นหลายศาขาอาณาจักร คล้ายกับว่ามีคลื่นใหญ่ขึ้นมาท่วมลบล้างแผ่นดิน แล้วภายหลังกลับเกิดมีเกาะน้อยใหญ่ ผุดขึ้นที่นั่นบ้างที่นี่บ้าง พอเป็นที่พำนักอาศัยของประชาชน หนีพ้นความเป็นกลียุคในครั้งกระนั้นได้บ้าง ประเทศอินเดียสมัยนั้น จึงเกิดมีอาณาจักรแห่งราชวงศ์

สุงค์ อยู่ตอนกลางของอินเดีย ตอนใต้มีราชวงศ์อานธระครอบครอง ทางแคว้นกลิงคราษฎร์ก็มีพวกกลิงค์ปกครองเป็นอิสสระ สวนดานตะวันตกเฉียงเหนือ กัมพวกกุษาณ ชาติตาดศาขาฮันขาว เข้ามาปกครองเป็นใหญ่ มีพระเจ้ากนิษกะเป็นพระมหากษัตริย์ อินเดียนอกนี้ก็มีประเทศเล็กประเทศน้อยผุดขึ้นทั่วไป เมื่อเช่นนี้ อินเดียสมัยนั้นจะหาความสุขสงบราบรื่นได้อย่างไร เพราะประเทศที่ตั้งเป็นอิสสระขึ้นนั้น ต่างก็รบราฆ่าฟันแย่งชิงเขตต์แดนกันไม่หยุดหย่อน เดียวฝ่ายโน้นชะนะ เดียวฝ่ายนี้ชะนะ แย่งกันไปแย่งกันมาคล้ายกับว่าอินเดียในตอนนั้นเป็นขนมก้อนใหญ่ ไม่สามารถจะเล่าโดยย่อให้ได้เรื่องราวเป็นลำดับไป จนเวลาล่วงเลยมาถึงห้าร้อยปี ถึงสมัยราชวงศ์คุปตะ อินเดียจึงกลับรวมเป็นปึกแผ่นเดียวกันใหม่ และมีความสุขสงบพอที่จะหาเวลาทะนุบำรุงสิ่งที่เป็นคุณเป็นประโยชน์ได้ เหตุฉะนั้น ในสมัยราชวงศ์คุปตะ (พ.ศ. ๘๖๓ ถึง พ.ศ. ๑๑๕๐) จึงเจริญรุ่งเรืองด้วยศิลปวิทยาการ พระมหากษัตริย์ที่มีเดชานุภาพในราชวงศ์นี้คือพระเจ้าสมุทรคุปต์ นับเป็นองค์ที่สองในราชวงศ์ พระองค์ได้แผ่ราชอาณาจักรออกไปกว้างขวาง ทั่วทุกทิศทุกทางในอินเดีย ตอนใต้ทรงตีไปถึงอาณาเขตต์ของพวกปัลลวะ เมื่อสิ้นรัชชสมัยพระเจ้าสมุทรคุปต์แล้ว โอรสของพระองค์ทรงพระนามว่า จันทรคุปต์ที่สอง ได้เสวยราชสมบัติสืบต่อมา(พ.ศ. ๙๑๙ ถึง พ.ศ. ๙๕๖) พระมหากษัตริย์องค์นี้ คือที่เรียกกันในนิยายว่าพระเจ้าวิกรมา

ทิตย์ รัชชกาลของพระองค์เป็นสมัยที่ศิลปวิทยาเจริญรุ่งเรืองถึงขีดสูงสุด ฝรั่งเรียกว่า Golden Age คือยุครุ่งเรือง เพราะพระองค์ทรงรวบรวม นักปราชญ์ราชกวีที่ยอดเยี่ยมของอินเดียไว้ในราชสำนัก มีกวีกาลิทาส ผู้ร้อยกรองเรื่องนางศกุนตลาและเมฆทูตเป็นต้น จนนักปราชญ์เหล่านี้มีชื่อเสียงในพงศาวดารของอินเดียว่า นวรัตนกวี

ในรัชชกาลพระเจ้าวิกรมาทิตย์ มีหลวงจีนองค์หนึ่งชื่อฟาเหียน (หรือฮวบเฮียนในสำเนียงชาวแต้จิ๋ว) เดินบกจากประเทศจีน มาสืบหาพระไตรปิฎกในอินเดีย การเดินทางบกจากจีนมาอินเดียสมัยเมื่อพันห้าร้อยปี จะลำบากยากเข็ญกอบด้วยภัยอันตรายสักเพียงไหน ไม่จำเป็นต้องกล่าว เพราะไหนจะต้องเดินทางผ่านทะเลทรายโกบี อันเป็นแดนที่ใครผ่านลุล่วงมาได้ไม่เป็นอันตรายถึงชีวิต ก็นับว่าเป็นกุศล หลุดพ้นทะเลทรายก็ต้องขึ้นเขาลงห้วย ตกอยู่ในที่ทุรกันดารตลอดมา จนกว่าจะลุถึงอินเดีย ถ้าหลวงจีนฟาเหียนไม่เป็นผู้มีศรัทธากล้าแข็งในพระพุทธศาสนาจริงๆ ยอมพลีกายถวายชีวิตเพื่อพระศาสนา ก็คงไม่สามารถพยายามมาจนได้ จึงเห็นว่าควรจะเล่าเรื่องของหลวงจีนฟาเหียนแซกไว้สักเล็กน้อย เพราะเรื่องราวในอินเดียหรือในแหลมอินโดจีนและอินโดเนเซียสมัยนั้น มีเรื่องพระพุทธศาสนาเป็นต้น ก็ได้อาศัยหลักฐานจากจดหมายเหตุของหลวงจีนฟาเหียนเป็นอันมาก มิฉะนั้นเราก็คงไม่ทราบเรื่องกันได้ชัดขึ้น

หลวงจีนฟาเหียนออกจากประเทศจีน เมื่อมีอายุได้ ๒๕ ปี รอนแรมมาตามทาง ถึงฤดูฝนก็หยุดพักจำพรรษาในที่ใดที่หนึ่ง จนล่วงมาหลายปีจึงถึงอินเดีย เข้าทางแคว้นคันธารราษฎร์ เมื่อมาถึงกรุงปาฏลิบุตรแล้ว ก็พักอาศัยเพื่อศึกษาพระธรรมวินัยอยู่ณกรุงนั้นเป็นเวลาสามปี รวบรวมและคัดลอกคัมภีร์พระไตรปิฎกที่มาเสาะหา ได้สมความปรารถนาแล้ว ก็โดยสารเรือไปลังกา ออกจากลังกาข้ามทะเลผ่านมาทางช่องแคบมะละกาและเกาะชะวาเป็นเวลาได้สามปีก็ถึงประเทศจีน หลวงจีนฟาเหียนได้เล่าเรื่องความเป็นไปของพระพุทธศาสนา และศาสนาพราหมณ์ในอินเดียสมัยนั้นไว้มาก ตลอดจนวิธีการปกครองของกษัตริย์ราชวงศ์คุปตะและที่อื่น ๆ ซึ่งหลวงจีนฟาเหียนแวะผ่านมา ก็เล่าไว้ด้วย ข้อความเหล่านี้แหละ ที่นักปราชญ์ฝรั่งนิยมชมชอบ ถือเอาเป็นแนวสอบสวนค้นคว้าเรื่องโบราณคดีของอินเดีย และเรื่องของประเทศที่อยู่ถัดอินเดียออกมาทางตะวันออกในระยะเวลาตอนนั้น ถึงกับนำเอามากล่าวอ้างไว้ในเรื่องที่แต่งอยู่บ่อย ๆ เรื่องที่จะเล่าในตอนต่อไป ก็จะต้องนำเอามาอ้างไว้บ้าง

พระมหากษัตริย์ที่สืบต่อจากพระเจ้าวิกรมาทิตย์ ในสมัยที่บ้านเมืองกำลังเจริญรุ่งเรืองเป็นสุขราบรื่นมีอีกสององค์ พอสิ้นพระเจ้าแผ่นดินสององค์นี้แล้ว ก็เกิดมรสุมเป็นพายุใหญ่พัดมาทำลายความราบรื่นนั้นเสีย กล่าวคือมีพวกหูณหรือตาดศาขาฮั่นขาว ยกเข้ามารุกรานอินเดียอย่างพายุบุแคม ทำลายล้าง

อาณาจักรคุปตะแตกกระจาย เมื่อชาวอินเดียขับไล่พวกฮั่นขาว
ถอยหนีกลับไปอยู่ทางประเทศเปอรเซียแล้ว ทางนี้ก็ปรากฏมี
ประเทศน้อยใหญ่เกิดขึ้นอีก ผลที่เนื่องมาแต่การแตกแยกกัน
เป็นหลายอาณาจักร ก็ไม่มีเรื่องอื่นนอกจากรบราฆ่าฟันกัน เป็น
เรื่องซ้ำเหตุการณ์เดิม เหมือนเมื่อครั้งปลายสมัยราชวงศ์เมารยะ
ของพระเจ้าอโศกมหาราช จนถึงสมัยพระเจ้าศรีหรรษะวรรธนะ
พระเจ้าศิลาทิตย์ก็เรียก พระมหากษัตริย์องค์เป็นสุดท้ายใน
ราชวงศ์คุปตะที่มีอานุภาพ (พ.ศ. ๑๑๔๙ ถึง ๑๑๘๐) พระองค์ทรง
รวบรวมอินเดียส่วนมากไว้ภายใต้พระเดชานุภาพ เป็นอาณาจักร
อันหนึ่งอันเดียวกัน อินเดียจึงกลับร่มเย็นเป็นสุขขึ้นอีกครั้งหนึ่ง
ถ้าจะพูดอย่างสามัญก็ว่า "เป็นสุขมาช้านานแล้วก็เป็นศึก ครั้น
ศึกสงบแล้วก็เป็นสุข" ฝรั่งเล่าว่า ก่อนหน้าสมัยพระเจ้าศรี
หรรษะวรรธนะ อินเดียตกอยู่ในระยะกาหลระส่ำระสายเอาเรื่อง
อะไรไม่ได้ สรรพตำรับตำราความรู้ต้องศูนย์หายไปเป็นอันมาก
ถ้าไม่ได้อาศัยจดหมายเหตุที่หลวงจีนฟาเหียนบันทึกไว้ และจาก
เรื่องที่กวีแต่งบ้าง จากรูปเขียนรูปสลักที่เหลืออยู่ในถ้ำอชันตะ
กับเงินตราที่ขุดค้นได้บ้าง ก็คงทราบเรื่องราวของอินเดียสมัย
ร่วงเรื่องไม่ได้เลย

ในรัชชกาลของพระเจ้าศรีหรรษะวรรธนะ หลวงจีนเหียน
จัง หรือที่เราเรียกกันในเรื่องไซอิ๋วว่าพระถังซำจั๋งบ้าง พระเนื้อ
หอมบ้าง เพราะพวกยักษ์ปีศาจอยากได้กินเนื้อของท่านนัก ได้
มาสืบพระพุทธศาสนาในอินเดีย หลวงจีนองค์นี้ ในภาษาไทย

มักเขียนชื่อท่านเป็นหลายอย่าง ว่าฮวนเจียงบ้าง ยวนฉ่างบ้าง หรือจะเป็นอย่างอื่นอีกก็ชื่อก็จำไม่ได้ ที่เป็นเช่นนี้ เพราะฝรั่งถ่ายเสียงในหนังสือจีนเป็นต่าง ๆ กัน สุดแล้วแต่จะเอามาจากสำเนียงจีนหลวงหรือจีนชาวไหน นี่เป็นการแตกต่างกันชั้นหนึ่ง ถ้าเป็นชาวอังกฤษก็ถ่ายเป็นตัวโรมันตามแบบอย่างหนึ่ง สุดแล้วแต่เป็นแบบเทียบอักษรโรมันถ่ายเสียงจีนของใคร ซึ่งมีอยู่หลายแบบด้วยกัน พอมาถึงฝรั่งเศสหรือของฝรั่งชาติอื่น ก็เป็นอีกแบบหนึ่งหรืออีกหลายแบบ ฝรั่งจึงเขียนชื่อหลวงจีนเหียนจังเป็น Hiuen Thsiang, Hsüan Chuang, Hüen Tsang และ Hsüan Tsang เราได้ชื่อเหล่านี้มาจากหนังสือฝรั่งเล่มไหน เราก็ถ่ายเสียงเอาตามที่ฝรั่งจดไว้ในเล่มนั้น ชื่อของหลวงจีนเหียนจัง จึงเป็นต่าง ๆ กัน ไม่อยู่ในร่องในรอย ส่วนที่ใช้ว่าเหียนจัง เขียนตามสำเนียงชาวแต้จิ๋ว ก็เป็นไปอีกอย่างหนึ่ง ยิ่งกว่านี้ ตามคติของจีน ถ้าชื่อของใครไปพ้องเข้ากับพระนามของพระเจ้าแผ่นดินก็ต้องห้าม จะใช้ตัวหนังสือเหมือนกันไม่ได้ เป็นเสนียด ต้องเปลี่ยนตัวอักษรเสียใหม่ เช่นชื่อหลวงจีนเหียนจัง คำหน้าพ้องกับพระนามของพระเจ้าเหียนจงในราชวงศ์ถัง ชื่อคำหน้าของหลวงจีนเหียนจังจึงต้องเปลี่ยนเป็นยวนหรือง่วนในเสียงชาวแต้จิ๋ว ฝรั่งถ่ายเอามาเป็นตัวโรมัน ว่า Yüan Tsang บ้าง Yuan Chwang บ้าง ตกมาถึงเราก็เป็น ยวนฉ่าง ยวนชวง ไปกันอีกแบบหนึ่ง

เมื่อหลวงจีนเหียนจังมาถึงอินเดีย พระเจ้าศรีหรรษะวรรธนะ

ทรงรับรองเป็นอันดี เวลาขากลับถึงกับเสด็จตามไปส่งเป็นระยะ ทางอันไกล หลวงจีนเหี้ยนจังได้เล่าเรื่องอินเดียสมัยนั้นไว้ให้ทราบมาก ตลอดจนเรื่องพระเจ้าศรีหรรษะวรรธนะ ทรงบำเพ็ญทานเป็นมหาบริจาคถึงห้าครั้ง ก็เล่าไว้อย่างพิสดาร ทำให้เห็นภาพความเป็นไปของพระมหากษัตริย์อินเดียสมัยนั้นได้ดี แต่จะยกไว้ (ดู ลัทธิของเพื่อน ของเสฐียรโกเศศและนาคประทีป ภาค ๓ ตอน ๑ หน้า ๑๐๗–๑๑๔)

เมื่อสิ้นสมัยพระเจ้าศรีหรรษะวรรธนะแล้ว ราชวงศ์คุปตะยุครุ่งเรืองของอินเดียก็ถึงอวสานสิ้นสุดลง อินเดียก็ตกอยู่ในยุคเข็ญอีกคราวหนึ่ง คราวนี้ชนชาตินับถือลัทธิอิสลามยกเข้ามารุกรานอินเดีย อันเป็นเรื่องรุ่นหลัง ไม่จำเป็นต้องเล่า ที่มีชาวอินเดียพากันข้ามทะเลมาตั้งทำมาหากินอยู่ในแหลมอินโดจีนสมัยโบราณ ก็คงเนื่องด้วยบ้านเมืองในอินเดียไม่มีปกติสุข และเกิดขึ้นเป็นคราว ๆ ดังบรรยายมาข้างต้น

เรื่องของอินเดียที่เล่ามาแล้ว เป็นแต่เล่าเรื่องส่วนใหญ่ ส่วนย่อยยังไม่ได้เล่า แต่จะเล่าให้หมดเพียงย่อ ๆ ก็ยังเหลือระอา เพราะว่าเรื่องมันยุ่งแสนจะยุ่ง ในพงศาวดารอินเดียที่ฝรั่งแต่งไว้ ก็ต้องเล่ากระโดดข้ามไปข้ามมาเป็นกระท่อนกระแท่น จับเรื่องต่อกันไม่ค่อยได้ ของราชวงศ์ปัลลวะ อารยธรรมอยู่มาก เพราะฉะนั้นในที่นี้จะขอเล่าแต่เรื่องด้วยเกี่ยวข้องกับแหลมอินโดจีนในทาง

ราชวงศ์ปัลลวะมีอำนาจวาสนาอยู่ในอินเดียตอนใต้ เมื่อสมัยระหว่างราว พ.ศ. ๙๐๐ ถึง พ.ศ. ๑๓๐๐ ตั้งราชธานีอยู่ที่เมืองกาญจีปูรัม (Conjeeverum) ใต้เมืองมัทราสปัจจุบันนี้ ประเทศอินเดียตอนใต้แถบที่พวกปัลลวะเคยเป็นใหญ่ครอบครองอยู่นั้น ในสมัยเดียวกันก็มีพวกอื่นแยกปกครองเป็นอิสสระอยู่ติดต่อกันหลายก๊ก จึงมีเรื่องแย่งชิงอาณาเขตต์เพื่อความเป็นใหญ่ผลัดกันแพ้ผลัดกันชะนะ เปลี่ยนราชวงศ์และเหลือมล้ำอาณาเขตต์กันอยู่บ่อย ๆ ที่มีชื่อคือราชวงศ์จาลุกย์มาจากอโยธยา ได้มาเป็นใหญ่ต่อแดนทางเหนือของพวกปัลลวะอยู่คราวหนึ่ง เพราะฉะนั้นจึงมีเรื่องรบกันในระหว่างสองก๊กนี้บ่อย ๆ เดียวฝ่ายนี้แพ้ฝ่ายโน้นชะนะ ใต้ลงไปเป็นเขตต์แดนของพวกโจฬและพวกปาณฑยชาติทมิฬ ซึ่งมีเรื่องเกี่ยวข้องในทางเป็นศัตรูกันกับลังกา พวกเหล่านี้ก็อีก ที่เคยมารบกับพวกปัลลวะและพวกจาลุกย์ ผลัดเปลี่ยนกันมีอำนาจในแดนนี้ แต่ในที่สุดพวกปัลลวะถูกพวกจาลุกย์ตีเอาพ่ายแพ้ แล้วยังถูกพวกโจฬและพวกปาณฑยซ้ำเติมด้วย ก็สาบศูนย์สิ้นชื่อไป คงเหลืออยู่ก็แต่เทวสถานก่อด้วยศิลา เป็นโบราณศิลปอยู่ในอินเดียตอนใต้หลายแห่ง เพราะพวกปัลลวะมีฝีมือในทางก่อสร้างเทวสถานด้วยศิลามากกว่าพวกอื่น เทวสถานแบบปัลลวะ มีปรากฏอยู่ในแหลมอินโดจีนหลายแห่ง เช่น โบราณสถานในประเทศจัมปาเป็นต้น

ทะเบียน

